Štev. 138. V Ljubljani, v torek, dne 23. junija 1925. Posamezna številka stane 2 Din. Leto LIII.

Naročnina
za državo SHS:
na mesec . . . . . Din 20
za pol leta . . . . . „ 120
za celo leto . . . . „ 240
za inozemstvo:
mesečno . . . . . Din 30
Sobotna izdaja:
celoletno
v Jugoslaviji . . . . Din 60
v inozemstvu . . . . „ 80

SLOVENEC

S tedensko prilogo „Ilustrirani Slovenec“

Cene inseratom:
Enostolpna petitna vrsta mali oglasi po Din 1·50 in Din 2·—, večji oglasi nad 45 mm višine po Din 2·50, veliki po Din 3·— in 4·—, oglasi v uredniškem delu vrstica po Din
Pri večjem naročilu popust.
Izhaja vsak dan izvzemši ponedeljka in dneva po prazniku ob 4. uri zjutraj.
Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredništva telefon 50, upravništva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Čekovni račun: Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sarajevo 7.563, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.

»Krasno uspela manifestacija«.

Nedeljsko »Jutro« poroča na uvodnem mestu o sobotnem občnem zboru SDS v Mariboru. Poročilo je sicer opremljeno z debelo tiskanimi bombastističnimi nadpisi »Demokratska manifestacija... Krasno uspela oblastna skupščina SDS...«, a je po svoji vsebini kaj mršavo, in če ga prebereš, ne najdeš nikjer nič o kaki manifestaciji, še manj pa kaj o krasni uspelosti. Kvečjemu če spada v to duševno in moralno obeležje »velikansko odobravanje«, s katerim so glasom »Jutra« zborovalci vzeli na znanje pozdrave ministrov Pribičevića in Žerjava, »izročene« jim po g. Pivku. Želimo le, da so zborovalcem ti pozdravi vsaj toliko zalegli, ko lačnemu kos kruha.

Kakor izvemo iz »Jutra«, se je tajniško poročilo, ki ga je podal g. Špindler, zelo pohvalilo o »razveseljivem napredku« demokratske organizacije za mariborsko oblast, in da je le »zagrizenosti nekaterih politikastrov pripisati, da ni napredna misel v Sloveniji imela še lepših uspehov...« Ne, ne, gospoda demokratje, ni to »zagrizenost politikastrov«, nego je to značajnost mož, ki imajo še kaj hrbtenice, poguma in lastne sodbe. Saj kar jih imate danes na svoji strani, so večinoma ljudje, ki so se ustrašili terorja, ki ga uganjate, uklonili svoj tilnik pod silo razmer, boječ se za svojo ekzistenco, ljudje odvisni od vaše milosti. Le pustite priti do svobodnih volitev, potem jih boste pa lahko na prstih seštevali, ki so z vami iz prepričanja.

Na zboru je seveda govoril tudi štajerski demokratski poslanec dr. Pivko. Ker je prišel pred volivce praznih rok in jim ni imel pokazati niti enega uspeha svojega dosedanjega delovanja kot poslanec, je naravno svoje »zanimivo poročilo«, kakor ga imenuje »Jutro«, moral izpolniti z zabavljanjem in udrihanjem po »klerikalcih«. Povedal je, da smo po zaslugi slovenskih klerikalcev Slovenci padli v Belgradu tako globoko, da je danes silno težavno delovanje vseh slovenskih poslancev. To je zares tragično, kar je g. Pivko tu svojim poslušavcem zagodel. Po krivdi »klerikalcev« torej nimata zdaj v Belgradu tudi gg. Žerjav in Pivko nobenega ugleda! Človek bi pa po vseh zakonih logike, psihologije in politike sodil, da bo ravno nasprotno: čim manj ugleda imajo »klerikalni« poslanci, ki so v opoziciji, tem več ga morata imeti demokratska poslanca, ki sta v vladni večini! Ne, ne, to morajo že biti kaki drugi vzroki, če gospoda nimata v Belgradu nobenega ugleda; priporočamo jima, naj malo o tem razmišljata...

Še bolj imenitno pa je, kako se je znal dr. Pivko pred svojimi poslušavci zmuzniti mimo tistega zanj najneprijetnejšega dejstva, da naši poslanci v skupščini delajo, on pa nič. Rekel je, po »Jutru« dobesedno to-le: »Ono navidezno povdarjanje pridobivanja pravic Slovencem, s katerim se zlasti v zadnjem času ponašajo klerikalci v svojem časopisju, je čisto navaden humbug in goljufija. Vsi predlogi, ki jih stavljajo v zadnjem času in vse gostobesedne interpelacije so v prvi vrsti le samohvala klerikalnega časopisja...« Torej humbug, goljufija in samohvala zgolj je v očeh dr. Pivka resno delo naših poslancev, ki ga celo belgrajski radikalni listi priznavajo, in dejstvo, da so oni s svojo stvarno kritiko dosegli že marsikako zboljšanje od vlade predloženih zakonskih predlogov in tako vsaj rešili, kar se je rešiti dalo.

Saj je g. Pivko v svojem govoru navsezadnje tudi sam priznal slabe strani teh zakonov, kakor jih vlada hoče imeti, a se izgovarjal, da demokratski poslanci spričo številčne nadmoči radikalnih zaveznikov ne morejo ničesar proti temu ukreniti! Zakaj ste pa potem tudi vi glasovali za te slabe zakone, g. Pivko? Zakaj niste tudi vi izustili kako stvarno kritiko? Zakaj se niste vsaj odtegnili glasovanju? Niste smeli, kaj? Da, da: nobenega ugleda imeti, molčati morati, nevšečne zakone odglasovati morati, res v žalostno vlogo je obsojen danes slovenski demokratski poslanec.

A lepo je od g. dr. Pivka, da je pred svojimi volivci vse to vsaj odkritosrčno priznal; kakor je bilo lepo tudi od g. dr. Kramerja, da je na zboru priznal, da »delovanje vlade ni povsod zadovoljivo«, s čemur je pobil nedeljski uvodnik »Slov. Naroda«, ki zasluge dosedanjega režima za narod in državo kuje v zvezde.

In če vzamemo še od mariborskega demokratskega zbora sklenjene resolucije, pred vsem tisto, ki zahteva izpopolnitev samoupravnih oblasti, kar diši že kaj sumljivo po avtonomističnem geslu, potem moramo tudi mi pritrditi »Jutru«, da je bil ta zbor krasno uspela manifestacija — nesposobnosti, nedelavnosti in nemarnosti samostojne demokratske stranke, ki dobro čuti nezadovoljnost lastnih volivcev z današnjim nemogočim in nevzdržnim sistemom, pa bi jih rada tolažila, otresti pa se ga ne more in tudi noče, ker sicer bi šla sama — rakom žvižgat.

Predlog Jugoslovanskega kluba za nujno pomoč prebivalstvu v dolini Žiri-Škofjaloka in Žiri-Rovte

Belgrad, 22. junija. (Izv.) Mi smo že v soboto sporočali, da je imel Jugoslovanski klub sejo, na kateri se je bavil s katastrofo, ki je zadela Selško dolino. Takoj po seji je predložil klub predsedniku narodne skupščine sledeč nujen predlog:

»Predsedništvu narodne skupščine!

18. junija 1925 je zadela dolino Žiri—Škofja Loka, Žiri—Rovte huda vremenska katastrofa. Cela povodenj, kakor je ugotovljeno po poročilih, je porušila nad 18 mostov, več poslopij, podrla elektrarno na Fužinah in uničila njive, travnike in vrtove. Škoda je ogromna. Prebivalci teh krajev so potrebni nujne pomoči: Da prizadetim za prvo silo pomagamo, stavimo naslednji nujen zakonski predlog:

Zakonski predlog o nujni pomoči poškodovanim po poplavi Žiri—Škofja Loka, Žiri—Rovte, okraj Kranj in Logatec.

Člen 1. Kot nujno pomoč oškodovanim po poplavi dne 18. junija 1925 v okraju Žiri — Škofja Loka, Žiri — Rovte, okraji Kranj in Logatec se dovoljuje izreden kredit 8,000.000 Din.

Člen 2. Fin. ministru se naroča, da ta kredit takoj otvori in stavi notranjemu ministru na razpolago.

Člen 3. Ta zakon stopi v veljavo, čim ga podpiše kralj in dobi obvezno moč, čim se objavi v Službenih novinah.

V smislu čl. 61. poslovnika narodne skupščine zahtevamo, da se ta zakonski predlog proglasi za nujnega.«

Narodni poslanci Brodar, Smodej, Sernec.

PREDLOG UTEMELJEVAL POSL. SMODEJ. — SKUPŠČINA SPREJELA NUJNOST PREDLOGA. — FIN. MINISTER DOLOČIL KOT PRVO POMOČ POL MILIJONA DINARJEV.

Belgrad, 22. junija. (Izv.) Z ozirom na zahtevo dr. Korošca na seji predsednikov skupščinskih klubov so danes razpravljali o nujnem predlogu Jugoslovanskega kluba na današnji skupščinski seji. Skupščinska seja se je pričela ob pol 5. Po prečitanju zapisnika je dobil besedo posl. Franc Smodej, ki je ob splošni pozornosti utemeljeval zahtevo Jugoslov. kluba. Njegov govor se glasi:

»Gospodje narodni poslanci! 18. junija t .l. je zadela strašna katastrofa nekatere kraje v Sloveniji. Dve dolini: Žiri—Škofja Loka, Žiri—Rovte sta popolnoma pod vodo. Silni oblaki so se raztrgali nad eno goro. Cela pokrajina je bila namah pod vodo. Povodenj ni uničila samo ceste, mostov, potov, travnikov in njiv, ampak je odnesla tudi hiše in živino, tako da so ljudje v strašni bedi in nujno potrebujejo pomoči. Nočem Vas dalje mučiti s podrobnimi izvajanji, samo apeliram na Vašo humanost in dolžnost, da se pobrigate za nesrečno ljudstvo in da daste izdatno in predvsem hitro pomoč.

Zato prosim, da sprejmete nujnost tega predloga, da se da prizadetim za enkrat toliko, da jim bo prvi čas pomagano. Predlagam v imenu našega kluba, da se predlogu prizna nujnost.« (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Po govoru posl. Smodeja je vstal fin. minister in izjavil, da sprejme nujnost in izjavlja, da je že določil kot prvo pomoč poškodovancem pol milijona dinarjev. — Skupščinski predsednik je dal predlog na glasovanje. **Nujnost zakona je bila soglasno sprejeta.** Nato je bila seja zaključena in se vrši prihodnja seja jutri z istim dnevnim redom.

KAKO SE JE DR. ŽERJAV SAM UJEL.

Belgrad, 22. junija. (Izv.) Ko je danes prišel fin. minister na sejo narodne skupščine, sta ga obstopila Pribičević in Žerjav in ga prosila, da naj v svojem govoru o nujnosti predloga Jugosl. kluba zaradi nesreče v Poljanski dolini omeni tudi ime dr. Žerjava. To je tudi storil, čeprav je klub zagotovo zvedel, da se dr. Žerjav za nesrečo do poslednjega trenutka ni zmenil in da se na seji vlade o njej ni govorilo, ampak da je fin. minister na svojo roko določil za poškodovance pol milijona dinarjev. Posl. Bedjanič je zaklical dr. Žerjavu: »Bi lahko pač več dali!« — Dr. Žerjav: »Ste se par dni prepozno oglasili!« — Klici: »Vi sploh niste nič storili!« — Dr. Žerjav ogorčeno: »Že šest dni se za stvar trudim! Sedaj pa me tako!« — Vse se je spogledalo, kajti nesreča se je zgodila v četrtek ponoči, pred tremi dnevi! Žerjav se je sam ujel!

Odbor je vsled energičnega nastopa verificiral radičevske mandate.

Belgrad, 22. junija. (Izv.) Opozicija je s svojimi dosedanjimi energičnimi nastopi imela popolen uspeh. Dočim so prej neprestano zavlačevali verifikacijo, so jo hoteli danes preprečiti s tem, da je bila za popoldne istočasno z verifikacijskim odborom sklicana seja narodne skupščine. Energičen nastop opozicije pa je to nakano preprečil in tako se je verifikacija v odboru danes popoldne izvršila. Takoj po kratki skupščinski seji, o kateri poročamo na drugem mestu, se je vršila seja verifikacijskega odbora. Predsednik dr. Ninko Perić je takoj dal besedo dr. Leovcu, ki je predlagal, da naj se vsi mandati poslancev Radičeve stranke, ki so bili stavljeni pod anketo, verificirajo. Predlog je bil dan na glasovanje in je bil soglasno sprejet. S tem so verificirani vsi mandati Radičeve stranke izvšemši treh, to je: Rude Bačiniča, Došena in dr. Kežmana, ki se nahajajo v inozemstvu. Sedaj nastaja vprašanje, kdaj bodo ti mandati verificirani v narodni skupščini.

Belgrad, 22. junija. (Izv.) Današnja verifikacija mandatov Radičeve stranke v odboru se je mnogo komentirala, vendar se še z ozirom na to niso delale nobene nove kombinacije in v politiki sami na podlagi tega dejstva niso gradili nobenih novih načrtov za bodočnost. Predvsem radi tega, ker je še nejasno, kdaj bo parlament o tem sklepal. Nekateri krogi namreč menijo, da tudi po sprejetju poročila verifikacij. odbora v plenumu skupščine ne bo mogoče takoj presoditi važnosti tega sklepa, ker je prav lahko mogoče, da bo parlament odgoden in da se bo reševanje krize nadaljevalo lahko šele v jeseni.

Pismo Pavle Radiča kralju in kraljev odgovor.

Belgrad, 22. junija. (Izv.) Včerajšnji belgrajski listi so prinobčili sledečo brzojavko, katero je poslal predsednik hrvatskega seljačkega kluba Pavle Radić kralju. Ta brzojavka se glasi:

»Srečen sem, da morem sporočiti Vašemu Veličanstvu kot predsednik odbora za proučevanje zakonskega predloga o narodnem priznanju in postavitvi spomenika kralju Petru I., vzvišenemu velikemu pokojnemu roditelju Vašega Veličanstva, da je bil na današnji odborovi seji ta zakon soglasno in enodušno v načelu in v podrobnostih sprejet v prisotnosti ministra Uzunovića kot zastopnika bolnega predsednika vlade in predlagatelja in ob živahnem sodelovanju zastopnikov vseh parlamentarnih strank in v spontanem stremljenju, da dajo ljudstvo in zastopniki z voljo in občutki ljudstva izraz spoštovanja in hvaležnosti celokupnega našega naroda spominu velikega kralja Osvoboditelja, prvega borilelja osvoboditelja. Najbolje pa se mu bomo oddolžili s ložnim delom enakopravnih bratov za dobrobit vzvišenega doma Vašega Veličanstva, države in ljudstva. Vašemu Veličanstvu udani Pavle Radić, predsednik HSS.«

O tem brzojavu se je precej govorilo v skupščinskih klubih, posebno srbijanski poslanci so o njem mnogo razpravljali. Dasiravno je vladalo med njimi precejšnje presenečenje — kajti v politični zgodovini Srbije ni skoro nobenega sličnega slučaja občevanja med posameznimi parlamentarnimi odbori z vladarjem — vendar so ta slučaj sprejeli z velikim zadovoljstvom. V njem vidijo posebno radikali nov dokaz, da so voditelji radičevcev, nekdaj ekstremni republikanci, sedaj res uvideli svojo zmoto in da njihove izjave o tej njihovi spremembi niso bile samo taktičnega pomena, marveč so tudi v resnici postali iskreni prijatelji monarhije. Radikali in deloma tudi drugi parlamentarni krogi vidijo v tem najboljše znamenje za bodočnost in za konsolidacijo naše države in javnega življenja. Radičevci pa so ta brzojav tolmačili kot nov dokaz, da stavijo vse upanje na dobre odnošaje z vladarjem.

Na ta brzojav je kralj odgovoril takole:

»Predsedniku odbora za proučavanje zakonskega predloga o narodnem priznanju kralju Petru I. Osvoboditelju, g. Pavle Radiču, narodnemu poslancu! Zahvaljujem se Vam za izjavo udanosti mojemu domu, državi in ljudstvu ob priliki soglasnega in enodušnega sprejetja zakonskega predloga o narodnem priznanju mojemu blagemu roditelju. Aleksander I.

Vrnitev kralja in kraljice v Belgrad.

Belgrad, 22. junija. (Izv.) Danes ob 3 popoldne sta se vrnila v Belgrad kralj in kraljica. Nekateri govore, da bo kraljevski par prav kmalu zapustil Belgrad. Ne vedo pa še za gotovo, ali se to zgodi v kratkem času; verjetno pa je, **da odpotuje kraljica s prestolonasledikom že jutri na Bled.**

Zdravstveno stanje Pašičevo.

Belgrad, 22. junija. (Izv.) Zdravniški konzilij, ki stalno zboruje v vili na Topčiderskem brdu pri Pašiću, je danes ponovno preiskal bolnega predsednika vlade in ugotovil, da je njegovo stanje nekoliko boljše. Vendar mu prepoveduje vsak napor in mu izrecno predpisuje daljšo dobo zdravljenja. Radi Pašičeve obolelosti je bil poklican v Belgrad znani radikal Aca Stanojević, ki je danes obiskal predsednika vlade in se z njim dalje časa razgovarjal. Pravtako je obiskal Pašiča predsednik narodne skupščine Ljuba Živković. Mislijo, da se je govor sukal okoli namestnika Pašičevega, če bi Pašić odpotoval za dalj časa v inozemstvo. Govore, da misli tako Pašić kakor tudi radikalni klub, da ima največ upanja na to mesto Ljuba Jovanović.

Predlog Jugoslovan. kluba za odpravo davka na ročno delo.

Belgrad, 22. junija. (Izv.) Pri predsedništvu narodne skupščine je vložil danes poslanec dr. Andrej Gosar predlog, da se 2 odstotni davek naložen ročnim delavcem takoj odpravi. Predlog se glasi: »Člen 1. Člen 49. zakona o budžetnih dvanajstinah za mesec april, maj, junij in julij 1925 se ukine. Člen 2. Ta zakon velja od 1. aprila dalje, obvezno moč pa dobi, čim ga kralj podpiše in se objavi v »Službenih novinah«. V smislu člena 61. poslovnika narodne skupščine zahtevam, da se ta zakonski predlog proglasi za nujnega.«

Naročajte „Slovenca“!

Priviligirana obrtna banka.

Nastop posl. Žebota za interese slovenskih obrtnikov in trgovcev.

Belgrad, 22. junija. (Izv.) Danes se je sestal parlamenarni odbor za osnovanje privilegirane državne obrtne banke. Zakonski načrt o tej banki določa, da bo znašal začetni kapital 40 milijonov dinarjev, vlada pa naj prispeva s 40 % k tej vsoti. Zastopnik ministra za trgovino in industrijo dr. Žerjav je izjavil, da se vlada še ni odločila, koliko bo prispevala in ali vzame večino akcij država ali zasebniki. Iz razredne loterije bo določenih za osnovni zaklad 15 % dobička, kar znaša približno 3 milijone dinarjev. Banka bo oproščena taks in davka. Država ne bo prejemala dividend od svojih akcij. Pri razgovoru so govorili iz opozicionalnih vrst Hrvat dr. Neudorfer, za Spahovce Ajanović, za Jugoslovanski klub Franc Žebot. Slednji je naglasil, da je nujno potrebno, da se obrtnikom, posebno onim v Sloveniji priskoči s kreditom na pomoč. Govornik je kritiziral postopanje Narodne banke, ki obrtnikom in trgovcem v Sloveniji ne daje kredita. Večina ostane v Belgradu. Nova banka bo zopet nadaljevanje nesrečne centralizacije. Zahteva pravično razdelitev kapitala za posojila tudi za prečanske kraje. Predlaga, da se zakonski načrt popravi, ker je osnutek silno površen. Odklanja način, da se tako važni zakoni izpopolnujejo s pravilniki. S tem je bila debata končana. Prihodnja seja bo sklicana pismenim potem.

Dvanajstine v fin. odboru.

Belgrad, 22. junija. (Izv.) Na današnji seji fin. odbora je podal fin. minister ekspoze, ali boljše rečeno, se je skušal braniti pred upravičenimi napadi belgrajskih fin. krogov. Pondaril je, da so predložene dvanajstine za 85 milijonov manjše od prejšnjih, kar je posledica štedenja v državnem gospodarstvu. Nekatere kredite je bilo treba povišati, kar znaša 70 milijonov dinarjev, ker se je pri reaktiviranju upokojencev šlo predaleč. Izjavlja, da se resno bavi z mislijo, da bi uradniki, kakor v stari Srbiji, plačevali 6% plače v uradniški fond. V dvanajstine so postavljeni 3 členi, ki bi naj regulirali razmerje reaktiviranih upokojencev. Potrebni so poviški v znesku 45 milijonov dinarjev, da se popravijo nedostatki. Kredit za državne obveznosti iz prejšnjih let se je zmanjšal na 10 milijonov dinarjev, ker po izjavi fin. ministra ta znesek zadostuje. Leteči dolgovi so neznatni, da pa obstoja spor radi nekaterih večjih plač.

Posebno se minister ponaša s tem, da ni bilo treba izdati bonov za plačanje dolgov, za katere je bila odobrena vsota v prejšnjih dvanajstinah. Povišanje kreditov za vojno ministrstvo je bilo potrebno, da se ustvari vojaška industrija doma, posebno, da se poveča tovarna orožja v Kragujevcu.

Prometni minister rabi več kreditov za zgradbo nekaterih malih prog. Minister za socialno politiko je zahteval povečanje invalidske podpore.

Minister navaja vse prihranke in govori o pokritju povišanih izdatkov. Dosedaj jih je pokril potom viškov dohodkov, potom prihrankov in novih virov. Računa, da bo dobil od povečanega invalidskega davka, komorskih doklad do 60 milijonov dinarjev, od povišanja cen za sol 60 milijonov dinarjev (novi davek 5 Din na osebo v državi), od carin pa ne pričakuje nobenega povišanja. (Medklic poslanca Žanića: »Ceno za sol ste zvišali, deslavcev v solarnah pa ne plačate. Zato imate štrajk!« Kakor običajno, minister ni navedel, kako bo pokritje za zvišani 2 milijardi.

Nato je razpravljal o carinskem tarifu. Navedel je, da je bilo povišanje postavk potrebno z ozirom na zaščito domače industrije. Izjavlja, da bo treba znižati izvozno carino. (Medklic: »Ukiniti jo je treba!«) Naglaša, da je carinski tarif baza za trgovsko politiko. Definitivno stališče v trgovinski politiki bo mogoče zavzeti po sklepu trgovskih pogodb.

Nadalje brani fin. minister svojo valutno politiko in pravi, da ne vodi valutne politike, da bi se dinar naglo popravil, temveč da hoče relativno stabilizacijo, ker je treba čuvati gospodarstvo pred velikimi iznenadenji. in perturbacijami.

Malo je verjetna izjava fin. ministra, da je naša država najmanj dolžna in znašajo vsi naši državni dolgovi z vojnimi dolgovi vred le 30 milijard dinarjev, kakor tudi trditev, da smo od francoskega posojila 300 milijonov frankov porabili le 50 milijonov frankov. Končno izjavlja, da bo koncem t. m. zakon o neposrednih davkih gotov in da bo v jeseni končan.

Nato je bila seja zaključena. Prihodnja seja bo jutri z dnevnim redom: Generalna debata o dvanajstinah.

Ob 70-letnem jubileju obrtne organizacije.

Prva obrtna organizacija v Ljubljani in vsej Sloveniji je bila **katoliška družba rokodelskih pomočnikov**, ustanovljena v Ljubljani **dne 29. aprila 1855.** Namen ji je bil izobraževati in omikati rokodelske pomočnike, da bi postali dobri mojstri. Kdo jo je ustanovil? Rokodelski pomočniki sami. Ob petindvajsetletnici ljubljanskega kat. društva rokodelskih pomočnikov je pri slavnostnem zborovanju v nekdanji Čitalnici tedanji vrhovni predsednik rokodelskih društev, poznejši kardinal Gruscha rekel: »Znano je, da se imenuje Adolf Kolping ustanovitelj kat. društev rokodelskih pomočnikov. Bil je čevljarski pomočnik. Žalostno stanje njegovih tovarišev mu je šlo tako do srca, da se je odločil iti v šole, postati duhovnik in pomagati rokodelskemu stanu. Ustanovil je pa kat. društvo rokodelskih pomočnikov v Kolinu šele takrat, ko so rokodelski pomočniki sami to želeli. Dolgo so trkali na vrata njegovega srca, preden jim je obljubil, da hoče biti njih predsednik. In to šele potlej, ko se je popolnoma prepričal, da je to delo božje.« (Danica, 1880, str. 261.) Prav taka je tudi zgodovina ustanovitve ljubljanskega kat. društva rokodelskih pomočnikov. Socialno in gmotno stanje obrtnega stanu je bilo prav v sredi 19. stoletja v vsakem oziru zelo žalostno. Nekdanji cehi in zbori (gremiji), ki so poprej uravnavali razmerje med mojstri, pomočniki in vajenci in ki so varovali pravice obrtnikov, so izgubili vso veljavo, novih organizacij za obrtni stan pa ni bilo. »Novice« l. 1855. (str. 406) poročajo o osnutku obrtne postave, ki je imela tedaj stopiti v veljavo. Glede učnega razmerja med mojstrom in vajencem je bilo v osnutku postave določeno: »Kako dolgo naj se učenec uči, je reč prostovoljnega dogovora. Če ni posebnega dogovora, velja za obojno stran odpoved za 6 tednov.« O kakem temeljitem pouku mladega obrtnega naraščaja ni bilo niti govora. Slabo pripravljen rokodelec ni mogel upati, da bo kdaj dosegel boljše socialno stanje. Zato so si pomočniki sami iskali pomoči. Med tedanjo inteligenco v Ljubljani se je zlasti zanimal profesor cerkvene zgodovine in cerkvenega prava na ljubljanskem bogoslovnem učilišču dr. Leon Vončina. V nedeljah popoldne po cerkvenem govoru, ki ga je imel v uršulinski cerkvi, so ga počakali pomočniki in so šli z njim na Rožnik, na Fužine ali v druge kraje ljubljanske okolice. Ko je bilo pa l. 1855. društvo ustanovljeno, so se ti prijateljski sprehodi spremenili v prisrčne društvene izlete. V zimskem času in v nedeljo dopoldne pa se je v društvenih prostorih v nekdanjem tako zvanem Knežjem dvorcu, v Gosposki ulici, pridno gojil vsestranski pouk. Pomočniki so se učili verouka, računstva, zemljepisja, naravoslovja, zlasti pa risanja. Kakor poroča Danica iz l. 1855. (str. 177), so bili prvi učitelji v društvu ravnatelj realke Mihael Peternel, profesorji na realki Anton Lesar, Joahim Oblak in Rajmund Pirker, gimnazijski profesor Anton Globočnik, učitelja Fr. Centrih in Mihael Putre, zlasti pa dr. Leon Vončina sam. Društvo pa je v smislu svojih pravil tudi imelo podpornike (dobrotnike ali tako zvano varovalno načelstvo), ki so skrbeli, da se društvo ohrani in so ga tudi gmotno podpirali. Naj bodo po »Danici« (1855, str. 177) navedena tudi njih imena. »Ti vrli možje katoliškega duha in srca,« kakor pravi Danica, so bili Vitez Edvard Još, predsednik deželne sodnije, Janez Novak, kanonik in semeniški vodja; Jožef Zupan, kanonik in stolni župnik; prvi mestni svetovalec Ambrož; trgovec Baumgartner, ključavničar Černi, posestnik Eržen, tesarski mojster Košir, lastnik zvonarne Samassa, zlatar Šreiner, čevljar Šventner in predsednik Kmetijske družbe Terpinc. To je bila v resnici odlična vrsta vrlih mož, ki so se odločili pomagati rokodelskemu stanu. Namen in načrt, ki so ga imeli pri svojem delu, je najlepše povedal pri ustanovitvi ljubljanskega kat. društva rokodelskih pomočnikov predsednik deželne sodnije vitez Edvard Još: »Stare krščanske rokodelske družbe je obudil v življenje krščanski duh. Krščanski mojster je v prejšnjih časih v vsakem še tako zanemarjenem vajencu spoštoval neumrjočo dušo in ga ni učil samo rokodelstva, temveč tudi krščanskega življenja. Prav tako je bil tudi svojemu pomočniku v vseh dušnih in telesnih potrebah pravi prijatelj in svetovalec; prišteval ga je svoji družini, stanoval, obedoval in molil ž njim. Zato pa je bil tudi rokodelski pomočnik svojemu gospodarju zvesto vdan, ni delal samo zavoljo plačila, ampak tudi iz ljubezni do gospodarja. Kako pa je dandanes vse drugače! Gospodarju je malo mar za svoje pomočnike, da mu le dobro delajo in o pravem času dodelajo, naj se to tudi godi z očitnim zaničevanjem tretje božje zapovedi ob nedeljah in zapovedanih praznikih. Kdo je kriv te žalostne sedanjosti? Sami rokodelski mojstri gotovo ne, ampak duh časa, s katerim je množica bolj ali manj okužena, ki pa nikakor ni krščanski duh. Tudi mnogi rokodelski pomočniki so se navzeli tega duha in krščanski gospodar brezbožnemu pomočniku ni storil krivice, če se je bal sprejeti ga v svojo družino. Odkar pa je stara krščanska navada zginila, kako je z rokodelskimi pomočniki? Ubogi rokodelec, sam sebi prepuščen, daleč od svojih staršev, tujec v tuji deželi, brez svetovalca, brez prijatelja, v nevarnih letih, se mora pogubiti, ako ga posebno ne podpira milost božja. Mladenič hoče biti v družbi. Poštene družbe ne dobi in poišče slabo. Pomoč rokodelskim pomočnikom pa nudijo kat. društva rokodelskih pomočnikov. Ako rokodelca ne sprejme gospodar, mu kat. društvo rokodelskih pomočnikov nadomešča dobrote družinskega življenja; ako je zapuščen, dobi v društvu poštenega tovariša; ako pri gospodarju ne dobi sveta in pomoči, mu svetujejo in pomagajo vodniki rokodelske družbe.« (Novice, 1855, str. 79, 80.)

Pod vodstvom tako izbornih mož, kot je bil vitez Edvard Još in prof. dr. Leon Vončina, je ljubljansko kat. društvo rokodelskih pomočnikov lepo napredovalo. Pomočniki so dobili v njem splošno izobrazbo, pa tudi strokovno izobrazbo, zlasti v obrtnem risanju. Leto za letom so prihajali mladeniči iz vse Slovenije v Ljubljano, kjer so se izučili raznih obrti, za nadaljno izobrazbo so si pa izbrali kat. društvo rokodelskih pomočnikov. Iz društva izišli mojstri so ostali v zvezi z društvom in so se udeleževali društvenih prireditev. Ko so l. 1871. ustanovili bolniško blagajno, so imeli pri njej enake pravice in dolžnosti mojstri in pomočniki.

Prof. dr. Leon Vončina, ki je poleg svojih stanovskih opravil posvetil mnogo časa pisateljevanju in delu v narodnih društvih, Slovenski Matici in Narodni čitalnici, je do svoje prezgodnje smrti (umrl 1874) daroval svoje glavne moči rokodelskemu društvu. Naslednik mu je bil profesor na realki Janez Gnjezda. Društvo se je nadalje lepo razvijalo, tako da si je moglo s pomočjo blagih dobrotnikov zidati 1887 svoj dom, Rokodelski dom v Komenskega ulici 12. V novem domu se je društveno delovanje moglo od leta do leta lepše razvijati. Mlad človek mora imeti poleg trdega dela in resnega pouka tudi pošteno razvedrilo. Kat. društvo rokodelskih pomočnikov je že skoraj od svojega začetka gojilo petje in za javne prireditve gledališke igre. Že v prvem stanovanju, v Knežjem dvorcu so imeli pomočniki svoj gledališki oder in pevske vaje, v novem domu se je oboje toliko lepše in veselo razvilo. Petje in gledališka igra pa pomočnikom nista bila samo razvedrilo, ampak vzpodbuda k smotrenemu napredovanju tudi na teh poljih.

Rokodelski dom je postal vedno bolj zbirališče raznim kulturnim organizacijam, zlasti v onih časih, ko nismo imeli ne Kat. doma, ne Uniona, ne Ljudskega doma.

Kako trdno podlago ima kat. društvo rokodelskih pomočnikov, kaže dejstvo, da se je tudi po smrti predsednika prof. Janeza Gnjezda (umrl 10. septembra 1904) ohranilo na višini in rastlo po številu članov. Nov naraščaj je dobivalo zlasti iz kat. mladeniškega društva, katerega razvoj je pospeševal posebno dr. Janez Ev. Krek. Kat. mladeniško društvo je začelo zbirati obrtne in trgovske vajence, imelo je tudi svoj pevski zbor, dramatični odsek, katera je podpiralo kat. društvo rokodelskih pomočnikov, kat. mladeniško društvo pa je že nekoliko usposobljene moči dajalo kat. društvu rokodelskih pomočnikov.

Nikdar pa ni društvo zgubilo izpred oči svojega glavnega namena: delovati za strokovni napredek svojih članov. V ta namen je l. 1905. od 6. do 20. avgusta priredilo večjo obrtno razstavo v Mestnem domu v Ljubljani. Udeležilo se je je 33 mojstrov in 23 pomočnikov. Razstava je pokazala vsestranski napredek naše domače obrti. Domačini in tujci so hvalili izborne izdelke, ki so bili razstavljeni. Glavni razstavi je bila pridružena še razstava motorjev in strojev, porabnih v malem obrtu. Za ta oddelek so poslale na razstavo najnovejše tozadevne predmete tudi inozemske tvrdke. Razstave motorjev in strojev v tolikem obsegu do tedaj še ni bilo v Ljubljani. V tem oziru je torej bila ta razstava važno zgodovinsko dejstvo in pomeni velik napredek za našo domačo obrt.

V istem razmerju, kakor se je širilo obrtno šolstvo, je modificiralo kat. društvo rokodelskih pomočnikov svoje delovanje v korist strokovnemu napredku svojih članov. Po eni strani je skrbelo, da se je mladi obrtni naraščaj usposobil za pouk v obrtno-nadaljevalnih in obrtnih šolah, po drugi strani je pa skrbelo za prireditev posebnih strokovnih tečajev. Večkrat se je zadnja leta vršil tečaj za obrtno knjigovodstvo in za strokovno risanje. Za posamezne obrti je društvo priredilo mizarski strokovni tečaj, knjigoveški strokovni tečaj, čevljarski strokovni tečaj in krojaški strokovni tečaj. Skušnja kaže, da so absolventi strokovnih tečajev v Rokodelskem domu kmalu postali samostojni mojstri in večkrat se je čula beseda: »Kolikor udeležencev strokovnih tečajev v Rokodelskem domu, toliko samostojnih mojstrov.«

Od 1855, ko je bilo društvo ustanovljeno, pa do danes je bilo sprejeto v društvo okrog 2500 mladih rokodelcev. Reči smemo, da je večina izmed njih dobrih mojstrov v Ljubljani, v Sloveniji, v naši državi in daleč izven mej naše domovine. Mnogo članov rokodelskega društva si je izbralo druge poklice, v katerih so dosegli prav častna mesta. Iz društva izišli mojstri so v svojih pomočnikih in vajencih si vzgojili zopet dobro izvežbane rokodelce in tako je društvo vsej naši domovini dalo dobro izvežban obrtni stan, ki je eden najpoglavitnejših stebrov človeške družbe.

Triglavski:

Po domačiji.

(Na Telovo v Šmartnem pri Litiji.)

In tako se je primerilo, da sem po dolgih letih spet bil ta dan pri procesiji v svoji rojstni vasi. In zraven še z nekdanjim sošolcem, ki je naju slučaj pripeljal skupaj uprav v trenutku, ko se je razvrstil sprevod. Segla sva si v roko, in ista tiha beseda je nama obema prišla na ustne: Kako naključje! Zadnjikrat sva šla tako-le za procesijo v Ljubljani — osmošolca. Dolgo, dolgo je tega... Kaj leži vse med to dobo! Kaj sva vse doživela in izkusila! Navalili so spomini, spomini od vseh strani, in zabučale so gore, zašumeli lesi: oj mladost ti moja, kam si ubegla, kje si?! In kakor v snu sem gledal obličje prijateljevo in zdelo se mi je, da stopa na moji strani še vedno isti mladi, prijazni fant, istih kretenj, istega koraka, kakor mi je njegova slika bila ostala v spominu. Pa so se nekaterikrat smehljaje srečale najine oči in govorile: ej, prijatelj, tistih par sumljivo srebrnih las tam ob seneeh ne pomeni nič: srce je ostalo kot nekdaj, to je glavno. In če nama od vse mladosti ni ostalo več kot to, da moreva danes še tako-le s povzdignjenim srcem in vedrim čelom stopati za procesijo, zadosti je. Zahvaliva Boga za to dobroto.

Krasno jutro je bilo, čez noč je rahel dež opral ceste in vso naravo posvežil, hladen vetrič je pripihoval in prinašal vonjav s travnikov in gozdov, zlato, božje jutro, da je človeka obhajala želja romati tako v brezkrajnost...

In razlila se je dolga procesija tja čez travnike za vasjo, deloma že pokošene, deloma še pokrite s tisoč barv izžarevajočim cvetličnim valovjem. In gledal sem in poslušal: vse kot nekdaj. Šotori, zvonov ubrani trozvok z mogočnim basom velikega zvona... stare, visoke zastave farne cerkve in podružnic, za katerimi sem stopal nekdaj otrok... svetle, v solncu bliskajoče čelade ognjegascev... belooblečena dekletca, sipajoča rožice na pot... potem nekaj novega za moje oko tu v rodni vasi: živordeče srajce Orlov, ena harmonija več v slovenski sliki... pesem: Staro izgine naj, novo vse bodi... vse kot nekdaj... spomin za spominom, občutek za občutkom.

In gledam vse te ljudi: Koliko znanih obrazov! Domačih, dragih.

Rojaki, rojakinje, ki sem z njimi skupaj pohajal vaško šolo — danes so možje očetje, žene matere, in otroci njihovi že doraščajo v mladeniško dobo... In ki so bili takrat postavni možje, ko smo mi bili mladeniči, njim se že upogibajo pleča in sneg jim je pobelil glavo. Dolga leta leže med vsem tem, a minula so ko kratek dih...

Gledam starega moža pred seboj, truden je njegov korak, noge se mu že zapletajo, a spominjam se ga še krepkega, pokončnega moža: v belo orokovičeni desnici nosi voščeno svečo, zagorelo žuljavo desnico pa mu ovija rožni venec. Silno spoštovanje me vselej obide pred takšno v trdem delu zarjavelo moško roko, ovito z rožnim vencem...

Nič ni dostojanstvenejšega ko narod v svoji veri. Za menoj se pomika dolga vrsta žensk v glasni pobožni molitvi. Ko plamen gre ta molitev — molitev usten, ki so že veliko prejokale v življenju, — skoz mojo dušo in mi daje topleje občutiti srce slovenske žene in matere, močne v veri, močne v ljubezni.

Nič ni simpatičnejšega ko slovenski narod v svoji vernosti in pobožnosti. In kdor vé, kako veliko moralno moč zajema naš narod iz svoje katoliške vere, temu je nedoumljivo, kako se more najti slovensko pero, hoteče smešiti slovensko vernost in slovensko cerkev.

Nekaj čisto novega za moje uho so bili pri procesiji evangeliji in obredne molitve na slovenskem jeziku. Prvikrat sem jih slišal, in zato je naredilo na mene še globlji utis.

»Nebeški blagoslov naj varuje ta kraj in vse, ki v njem prebivajo...« Koliko dobrote, usmiljenja, odpuščanja in tolažbe je v teh besedah! Blagoslov vsem — njim, ki tu poklekajo pred svojim Bogom, in tudi njim, ki jih ni zraven, blagoslov celi šmartinski srenji, ljudem, polju in sadovom... In ko pripogibam koleno, mi nehoté pridejo v spomin besede, ki mi jih je nekoč pri slični priliki v Sarajevu zašepetal na uho visok državni dostojanstvenik: »Jaz siromak žal nimam nobene vere, a pred blagoslavljajočo roko vedno hvaležno sklonim glavo...

»Da bo mir in edinost med krščanskimi narodi...« moli duhovnik, in zopet me objame val misli in občutkov. Mir in edinost! Kako potrebni smo tega in kako željno po tem hrepenimo — a kako malo je dandanes tu upanja! — Mir in edinost! Naj bi nam res kmalu prišla, in naj bo blagoslovljeno delo vseh, ki se pošteno v tem cilju trudijo.

Mir in edinost! Moje oči se obračajo po cvetoči pokrajini, blesteči v solnčnem sijaju. Kako krasen je svet, in kako lepo bi bilo življenje, da je človek le malo boljši... Res, človek si sam otežava in zagrenjuje življenje; človek si je sam vsega kriv; človek je sam sebi največji sovražnik.

Korakam za procesijo, a misli me zanašajo tja v drug boljši svet, kjer bo bratoljubje doma in dobrota, kjer nihče ne bo preganjal in zatiral svojega bližnjega, kjer se ne bo človek povzdigoval nad človeka in brat hotel gospodovati nad bratom...

Ej, rojaki moji! Rad sem vedno med vami, a še najrajši sem med vami ob takih-le cerkvenih slavnostih, ko vas gledam zbrane v počaščenju Boga. Takrat sem gotov, da ni nič slabega v vaših mislih in nič zlega v vaših srcih. In takrat vas imam najrajši.

Dnevne novice.

Cenjeni naročniki, ki bi vsled kake pomote v nedeljski številki ne bili prejeli priložene položnice za obnovitev naročnine, naj položnico zahtevajo po dopisnici.

»Plemenska in verska strpnost.« »Hrvat« poroča, da je Srbska banka v Zagrebu ukazala vsem svojim samskim uradnikom, da se smejo oženiti samo s Srbkinjami, ako hočejo trajno ostati v službi zavoda. Podoben ukaz utegnejo kmalu dobiti tudi javni nameščenci v Sloveniji.

Sedemdesetletnica rokodelskega društva. Za zborovanje rokodelskih pomočnikov povodom sedemdesetletnice rokodelskega društva 27., 28. in 29. junija so prijavljene številne deputacije iz Zagreba, Maribora, Novega mesta, Vrhnike, itd. Vsi udeleženci zborovanja naj na domačih železniških postajah kupijo cel vozni listek, v Ljubljani naj ga pa ne oddajo, ampak naj ga shranijo, ker bo veljal tudi za vožnjo nazaj. Pri zborovanju v Rokodelskem domu bo vsakdo dobil potrdilo, da se je zborovanja udeležil. Polovična vožnja velja za dneve od 26. do 30. junija. Marsikdo, ki se ni mogel odločiti, da se udeleži zborovanja v Ljubljani radi drage vožnje, se bo sedaj z veseljem poslužil ugodne prilike in pohitel na stanovski sestanek v Ljubljano.

Obnova Sv. Višarij. Marijina cerkev na Sv. Višarjah je obnovljena in dne 24. t. m. preneso čudodelno Marijino podobo iz župne cerkve v Žabnicah v slovesni procesiji na goro. S tem se priljubljena Marijina božja pot zopet otvori.

Iz državne službe. Postavljena sta: Fran Selan, računski svetnik za računovodjo II/3 pri inšpektorju za narodno zdravje v Ljubljani, Srečko Grmovšek, absolviran pravnik, za pravnega praktikanta.

Iz ljubljanske okolice. Okrajno glavarstvo je odredilo, da se ima po Dunajski cesti voziti s kolesi in ročnimi vozički le po desnem banketu v smeri Ljubljana—Ježica, dočim je levi prihranjen izključno za pešce. To je popolnoma v redu, ker je prav, da tudi v tem oziru vlada red. Ni pa prav, da se g. okrajni glavar, ki glede vožnje po omenjenih banketih vsako leto menjava predpise, prav nič ne zmeni, da se desni banket očisti blata in primerno nasuje. Vse tozadevne prošnje, kakor okoliških občin tako posameznikov, so šle ad acta. Naj se pelje g. okrajni glavar dr. Ferjančič, ki je sam kolesar, ob deževnem vremenu na Ježico, pa bo sam čutil potrebo po popravi tega banketa in upamo, da potem, ko se ta pot popravi, ne bodo več ob deževnem vremenu zjutraj med pol 7. in pol 8. uro orožniki na Dunajski cesti preganjali mlekaric in kolesarjev, ki ne marajo toniti v blatu, ko imajo zraven lepo in suho pot!

Sv. Ahacij pri Turjaku. Cerkev sv. Ahacija na Gori je imela od nekdaj številne obiskovalce, deloma zaradi svojega zgodovinskega pomena, nič manj pa tudi zaradi razgleda. Zadnja leta je bilo obiskov pri Sv. Ahaciju vedno manj. Drevje je bilo zarastlo vrh okrog cerkve in oviralo razgled. Cerkveno predstojništvo je skušalo letos po možnosti to oviro odstraniti. Za nedeljo 28. junija ste vsi častilci in prijatelji sv. Ahacija vabljeni ob 10. uri na Goro k sv. maši, pri kateri bo pel moški pevski zbor iz Dobrepolj.

Škofljica pri Ljubljani. V četrtek, 18. junija popoldne je ob hudi nevihti udarila strela pri Mihovcu na Škofljici in mu ubila 2 kravi. Isti dan je udarila tudi v hišo Josipa Javornika, razbila opeko in tudi sicer napravila precej škode na strehi. — Umrl je 15. junija v Tlakah gospodar Josip Lampič, eden najbolj uglednih mož Kriške soteske. Bil je dolgo let cerkven ključar podružnice pri sv. Križu, obče priljubljen in spoštovan. Njegova gostoljubna, zgledno krščanska hiša je bila revežem vedno odprta. Bog mu bodi plačnik! — Na Grosupljem se je hotel obesiti čevljar Omahen. Pravočasno so ga še odrezali in rešili.

Iz Novega mesta. Dne 27. junija 1925 dopoldne ob 9 se vrši pri okrajnem sodišču v Novem mestu soba št. 30 dražba obširnega posestva Ivana Petschauerja iz Poljan vl. št. 11, stavbišče in 23 raznih parcel, vl. št. 16 domačija in 152 raznih parcel, vl. št. 467 k. o. Poljane, gozdne parcele, 391 k. o. Podturn 7 gozdnih parcel, vl. št. 42 k. o. Podstenica 3 gozdne parcele, vl. št. 515 k. o. Jurka vas bivši vinograd-pašnik, vl. št. 48 k. o. Blaznik 4 gozdne in 3 travniške parcele. Nepremičnine so cenjene na 585.510 Din. Najmanjši panudek znaša 390.540 Din 10 par.

Šmihel-Stopiče. 5. julija bi se imele vršiti v šmihel-stopški občini občinske volitve. Reklamacijsko postopanje, vlaganje kandidatnih list, vse se je izvršilo v redu, le naši SDSarji so trdili, da volitev ni treba. Politična oblast je volitve odgodila, seveda brez vpliva od strani SDS. Na vsak način bodo davkoplačevalci, že itak izmozgani, plačevali še naprej gerente, ki proti volji 99 % občanov komandirajo občino. Gerenti pa niso poceni ljudje: 1000 Din mesečno proti 250 Din plače za župana, je razlika, ki se poleg velikih stroškov, zvezanih z volivnim postopanjem, že zelo pozna v žepih davkoplačevalcev. Občani pa znajo računati in preračunati, koliko se zvišajo z gerenti njihove dajatve, in ko bo čas za to, bodo svojo zahtevo po pravici in spoštovanju zakonov tako povdarili, da se bodo [illegible] ki mislijo naše ljudstvo komandirati, bridko kesali svojih dejanj. Takrat bo užaljena hčerka božja pravica dobila zadoščenje.

Pomota. V poročilu o novih poštnih pristojbinah v »Slovencu« št. 119 z dne 29. maja t. l. je pomota; poštnina za tiskovine se je zvišala za vsakih 50 g od 20 na 25 p, ne na 50 p, pač pa za inozemstvo od 40 na 50 p.

Rogaška Slatina. Gostje, ki nameravajo posetiti zdravilišče Rogaško Slatino, se opozarjajo, da si morajo brezpogojno pred odpotovanjem v zdravilišče stanovanje zasigurati.

Strela ubila človeka. V četrtek 18. t. m. je divjala nad Globodolom v občini Mirna peč silna nevihta med dežjem in treskanjem. Gospodar Jože Pust v Gor. Globodolu je sedel pred svojim skednjem in baš takrat je prišel k njemu njegov tast Anton Bobnar. Imel je pri sebi čevljarsko orodje, ker je bil po poklicu čevljar. Tedaj pa naenkrat udari strela v skedenj in je bil Anton Bobnar takoj mrtev, njegovega zeta Pusta pa je strela samo omamila in ga poškodovala, da so ga morali prepeljati v bolnico v Kandijo. Pogreb Antona Bobnar-ja, ki je bil vsled svojega veselega značaja zelo priljubljen pri vaščanih je bil dne 20. t. m. v Dol. Globodolu.

Strela. Iz Šmartna pri Litiji nam poročajo: V noči od četrtka na petek je udarila strela ob treh zjutraj v gostilno pri Mlinarčku v Završniku poleg Šmartna pri Litiji. Domači so vsi trdno spali, ko jih je prebudil silen pok. Kmalu nato je bila vsa streha v plamenu, pod katero je bilo spravljeno skoro vse letošnje seno. Nato se je vžgal tudi hlev in svinjak, katera sta do tal pogorela. Od hiše je ostalo le golo zidovje. Ljudem se je posrečilo rešiti vso živino, le 14 kur je zgorelo. Seno, vino, pohištvo deloma tudi denar in razne druge dragocenosti so pogorele. Zgorelo je tudi okoli 100 litrov špirita, ki je znatno pospešil ogenj. Lastnica hiše Praps Roza in prejšnja posestnica Cilka, ki je sedaj na preužitku, imata velikansko škodo, zlasti ker je bilo vse poslopje zavarovano le za 1000 kron. Iz Šmartna prihiteli gasilci z brizgalno so preprečili, da se ni vžgal tudi v bližini stoječi kozolec. — V četrtek popoldne je razsajala tukaj huda nevihta. Vendar se je ponoči nebo zjasnilo. Zato je prišla nesreča popolnoma nepričakovano.

Popravek. V izjavi dr. Gosarja, katero smo priobčili v sobotni številki, je več tiskovnih napak, konec izjave pa se mora takole glasiti: »Če je kdo to zahtevo spravil na dan, je to storil dr. Žerjav v svojem listu. (O tem, da je to sam pisal, ali dal pisati, sem prepričan.) Toliko, da bo en primer več pričal o tem, kako se ne moreš z dr. Žerjavom niti srečati, da ti ne bi kake svoje lastne nečednosti podtaknil.«

Osebne novice s pošte. Upokojena sta poštar Frančišek Tomšič v Polhovem gradcu in poštarica Marija Rantova na Dobrovi pri Ljubljani.

Cepitev svinj z napačnim cepivom. Pišejo nam: Veliko se zdaj v Sloveniji govori o nesreči, ki jo je povzročilo napačno cepljenje svinj s kulturami kuge mesto s kulturami svinjske rdečice. V listih se je pisalo, da je to menda prvi slučaj v Sloveniji. Resnica pa je, da se je podoben slučaj pripetil že lani v krajih Črmla in Sovjak v občini Biščeški vrh, okraj Ptuj. Tam so se lani pri nekaterih posestnikih cepile zoper rdečico. Vse te svinje so obolele, se vlačile kakor onemogle nekaj dni sem in tje, potem pa poginile. Seveda so ljudje, večinoma sami mali posestniki, imeli pri tem občutno škodo; druga škoda pa je ta, da so ljudje izgubili zaupanje do cepljenja in ta moralna škoda je še večja kakor materielna izguba nekaterih svinj. Če se bo toraj preiskal slučaj na Kranjskem, naj se preišče tudi slučaj lanskega leta na Štajerskem; morda bo vzrok nesreče povsod isti, namreč cepivo. Podatki se izvejo pri županstvu.

Iz Uradnega lista št. 58 z dne 22. junija 1925. Pravilnik, kako je jemati iz obteka, zamenjavati in uničevati kolke in taksne papirje. Pravilnik za potujočo učiteljico zavoda za socijalno-higijensko zaščito dece v Ljubljani. Naredba velikega župana ljubljanske oblasti, s katero se dovoljuje mestni občini ljubljanski najeti dodatno posojilo do 350.000 Din za razširitev mestne ubožnice. Pojasnilo o pobiranju državne trošarine na žarnice za električno razsvetljavo. Razglas o roku za izpraševanje prosilcev za koncesijo zidarskega, tesarskega, kamnoseškega in vodnjakarskega mojstra. Razglas o razpisu volitev v obrtno sodišče v Ljubljani.

Pojasnilo. V št. 134. našega lista z dne 18. junija 1925 smo v dopisu iz Škofje Loke poročali, da je zastopnik »Zveze gasilskih društev« končal svoj govor s pozdravom »Zdravo!« in pristavili, da iz pozdrava gospoda zastopnika zveze lahko vsak sklepa, da centrala gasilnih društev smatra sebe in podrejena društva za privesek demokratov in sokolstva. Prejeli smo pa pojasnilo, da je rabil zastopnik »Zveze« ta pozdrav kot službeni pozdrav, ki ga je uvedla zveza kmalu po prevratu in ga rabi še sedaj, ne pa kot pozdrav kake druge organizacije, ki je ta pozdrav tudi prevzela za svojega. Potemtakem odpade vsak namen zastopnika zveze dati svojemu govoru kako politično tendenco.

Pogreša se od sobote, dne 13. t. m. dijak V. razr. real. gimn. v Kočevju Boris Vider, star 18 let, srednje postave, temna obleka, nosi očala in hodi težko z desno nogo. Kdor o popisanem kaj ve, se naprosa, da se za istega zavzame proti povrnitvi stroškov, oz. naj takoj sporoči na naslov: Ana Globočnik, Tržič na Gorenjskem.

Velika poplava v horjulski dolini.

Zadnje neurje dne 18. t. m. je v veliki meri zadelo tudi horjulsko dolino. Ogromni naliv in masa vode, ki je pridivjala s hribov od razvodnice pri Sv. Treh Kraljih, je preplavila vso dolino. Silovit pritisk je porušil mostove čez strugo Švice in podrl nasipe novozgrajene ceste Horjul-Vrhnika in raztrgala tudi ostala pota. Voda je nanesla velike množine skal, peska in proda na travnike in njive, odnesla pa vse pokošeno seno, ki je bilo na travnikih. Tako velike vode ljudje ne pomnijo. Škoda, ki jo je napravila ta vremenska katastrofa, je velikanska. Na vsem prostranem polju so vsi pridelki uničeni ter vse razrušano in opustošeno. Ljudje so v velikih skrbeh zaradi uničenja živiljenjskih pridelkov in krme za živino. Županstvo je škodo precenilo in ukrenilo vse potrebno radi odpisa davkov in državne pomoči. Prosimo naše poslance, da intervenirajo in se zavzamejo za prizadete kraje.

Če hočeš, da se komu posebno prikupiš
Bonetti-čokolade mu seveda kupiš.

Iz Ljubljane.

PRED 70 LETNICO KAT. ROKODELSKEGA DRUŠTVA.

Junija 27. t. l. praznuje Kat. rokodelsko društvo 70 letnico svojega obstanka in plodonosnega dela. Društvo je dalo duševno podlago tolikim, danes odličnim možem in obrtnikom, kateri uživajo v našem mestu in drugod sloves vzornih obrtnikov, mojstrov in tovarnarjev. Vzgojno delo tega društva in zavetišče, ki ga je nudilo svojim članom, pa ni bilo v prid in podporo samo učencem in pomočnikom za vsakdanje delo, nego je društvo gojilo tudi prosveto. Mnogo pevcev je izšlo iz tega društva in mnogo članov slov. gledališča je pričelo v tem društvu svojo karijero! Med drugimi naj omenjam: Danila, Nučiča, Bukšeka, Pluta, Povheta, pokojnega Moleka, pokojnega Verovška, pokojnega Rudolfa, Habiča, Kovača. Dolžnost vseh nekdanjih še živečih članov, kateri so v tem društvu našli svojo prvo oporo, pa je, da se udeleže te slavnosti in prisostvujejo gledališki predstavi v soboto dne 27. t. m. v opernem gledališču, v katerem se vprizori P. Calderonova drama »Stanovitni kraljevič« s člani društva in z orkestrom opernega gledališča. Razume se, da bomo naslednjega dne posetili vsi tudi zborovanje v društvenih prostorih!

SENZACIJO ZA SENZACIJO

so doživeli v nedeljo dopoldne oni Ljubljančani, ki so se udeležili protestnega shoda proti davkom, ki so ga sklicali hišni posestniki v veliko dvorano hotela »Union«. Ponavljamo še enkrat, da je bil shod sklican kot protestni shod proti prevelikemu obdavčenju Slovenije. Kakor pa je splošno znano, nalaga davke vlada oziroma vladna večina v parlamentu in za višino davkov so torej po vseh pravilih človeške pameti odgovorni oni, ki sede v vladi ali pa jo podpirajo. Zato je izzvalo splošno presenečenje pri vseh obiskovalcih shoda dejstvo, da je »protestnemu shodu poslal svoje pozdrave tudi dr. Žerjav!« Dr. Žerjav, ki je aktivni minister, čegar podpis nosijo tudi stare in nove dvanajstine, pozdravlja shod, ki je sklican z namenom, da proti prevelikim davkom protestira in da sprejme resolucijo, katere ena točka pravi, da ne sme noben slovenski poslanec, še manj seveda minister, glasovati za dvanajstine, dokler se Sloveniji storjena krivica ne popravi! Druga senzacija: Poslevodeči podpredsednik SDS za ljubljansko »oblast« in prvi gerent mestne občine ljubljanske g. dr. Dinko Puc piše pismo predsedstvu shoda, kjer pravi, »da na tak način, kot se je doslej delalo pri obdavčenju, ne gre naprej!« Tako piše poslevodeči podpredsednik stranke, ki je po zatrdilu njenega glavnega glasila »edino državotvorna« v Sloveniji, kateri državna blagajna ni bila nikdar prepolna in skrb za južne kraje naše države vedno glavna njena briga. Ko so ljudje slišali, kaj pišeta gg. dr. Žerjav in dr. Puc, so se spogledavali in zmajevali z ramami, v omedlevico pa so padali, ko je nastopil na odru sam gospod Pepe Turk, gospodar mestne občine ljubljanske in član davčne cenilne komisije, ki je na shodu neverjetno ljuto napadal metode davčne oblasti v Sloveniji in ogorčeno protestiral proti uknjižbam na realitete zaradi davčnih zastankov proti odpovedim davkov na obroke itd. Ljudje kar svojim ušesom niso verjeli, da more tako govoriti tako odličen rodoljub in prvak edine državotvorne stranke v Sloveniji! Ljudje so začeli prebledevati, kolena so se jim šibila, v možganih pa so se jim križale čudne misli! Po shodu so še dolgo stale pred »Unionom« gruče državotvornih gospodov, ki so silno živahno komentirali najnovejši senzacijonalni preokret v vrstah naših prvih državotvorcev.

DVA GOVORA.

V soboto je bila seja davčne cenilne komisije. Ali je bilo to soboto ali kakšno drugo soboto, je končno vseeno, kakor je tudi vseeno, ali je bila davčna komisija cenilna komisija ali prizivna komisija. Glavno je, da je vstal na tisti seji tudi nek velik rodoljub, član komisije, in je govoril približno tako: »Gospodje, mi smo se zbrali, da določimo davke. Mi namreč nismo kakšni radičevci, ki pravijo da davka ni treba, ampak mi moramo radi i z veseljem plačevati državi, kar od nas zahteva, ker mi smo državotvorna in patrijotična demokratska stranka. Mi nismo »klerikalci« ampak državotvorni elementi, in zato moramo s ponosom in s požrtvovalnostjo dajati državi, kar od nas zahteva. Kolikor več zahteva od nas država, toliko bolje, kajti mi smo samo ena velika in mogočna država, ki mora skrbeti za vzorno šolstvo in ki mora posebno izdatno podpirati naše Sokolstvo in pomagati pri gradnji našega doma na Taborju. Vse to pa stane mnogo denarja in mi, državotvorni elementi, ga moramo spraviti skupaj za vsako ceno. Skro za uradnike, za obrtnike in za kmete je sicer lepa reč, ampak kaj je vse to v primeri z našo skrbjo za državo? Uradniki so že dovolj dobro plačani, obrtniki sede rajše in več po gostilnah kot po delavnicah in jim gotovo ne gre slabo, kmetje pa samo za krmo na en dan več dobe kakor ima veliki župan plače na leto. Zato bom jaz zastopal v prvi vrsti koristi države, ker nisem in nikoli ne bom klerikalec, ampak sem državotvorec, ki se zaveda ogromnega pomena polnih državnih blagajn za dem —, hočem reči za državo.« Tako se je glasil sobotni govor tega gospoda. — V nedeljo pa je taisti rodoljub govoril na shodu, kjer so protidržavni elementi protestirali pod okriljem hišnih posestnikov proti previsokim davkom. Ker je tudi naš gospod hišni posestnik, je tudi on govoril. Govoril pa je v nedeljo tako: »Praksa delegacije ministrstva financ ni nič vredna. Proti tej praksi moramo najodločnejše protestirati (ker še premalo ljudem mošnje prazni, si je mislil gospod). Praksa določevanja davkov v Sloveniji povzroča propad obrtniškega in trgovskega stanu, propad vsega gospodarstva (ker ga država zaradi še prenizkih davkov ne more dovolj podpreti, si je mislil gospod). Sedaj so ukinjene vse olajšave (hvala Bogu, si je mislil gospod). Davčne oblasti ne dovoljujejo plačilnih obrokov (prav je tako, si je mislil gospod). Začeli so neusmiljeno rubiti in se vknjiževati na posestva (ali naj ljudem vse šenkajo, si je mislil gospod). To je žalostno za finančno upravo (ker mora tako dolgo čakati na denar, si je mislil gospod). Finančna uprava ni tu, da bi vsakega davkoplačevalca izsesala do mozga (ampak z mozgom vred, si je mislil gospod). Popreje ni videla nekaterih vojnih dobičkarjev, ki so ji ušli z ogromnimi vsotami (gospod si tu ni mislil nič), sedaj pa pritiska na poštene davkoplačevalce (še bolj naj, si je mislil gospod).« — Tako se je glasil nedeljski govor gospoda. Ko pa sta se nekje v bližini finančne uprave okoli poldvanajstih dopoldne srečala gospod in neka imenitna finančna oseba, so slišali mimoidoči ljudje besede: »Dobro si jih, dragi prijatelj, prav dobro!«

* * *

Novo obletnico bitke pri Sisku smo praznovali včeraj. Leta 1593., dne 22. junija, so Slovenci in Hrvatje priborili nad Turki slavno zmago pri Sisku. — Danes se nam je boriti za svobodo našega slovenskega jezika in za ohranitev verskih svetinj. Nova predloga šolskega zakona hoče s kratko potezo črtati slovenski jezik kot učni jezik v naših osnovnih šolah. Ta kulturni udarec bodo slovenski starši preprečili z glasnim protestom. »Krščanska šola« kliče ljubljanske družinske očete in prijatelje naše mladine na posvet v Ljudski dom v četrtek dne 25. junija ob osmih zvečer.

Promocija. V torek dne 23. t. m. bo promoviran na dunajski univerzi za doktorja vsega zdravilstva g. Janko Hafner, sin g. notarja Hafnerja. Iskreno čestitamo!

Slov. glas. društvo »Ljubljana«. Danes točno ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih vaja celokupnega zbora. Radi važnosti polnoštevilna udeležba strogo obvezna.

Calderonova igra »Stanovitni kraljevič«. V »Kritiki« je bila izražena želja, da bi se na našem odru uprizorile tudi igre velikega španskega dramatika Calderona. Ta želja se nam bode izpolnila že prihodnjo soboto. O priliki sedemdesetletnice Kat. društva rokodelskih pomočnikov bomo videli v opernem gledališču prelep umotvor Calderonov, njegovo slavno dramo »El principe constante«. Priznani slovstveniki in pesniki govore z največjim navdušenjem o tej drami. Goethe n. pr. je pisal leta 1804. Schillerju o njej sledeče besede: »Reči smem: če bi vsa poezija zginila s sveta, si jo upam iz te Calderonove igre zopet zbrati.« Večje pohvale ni mogoče reči o kakem umotvoru. Kakor čujemo, se igralke in igralci pod vodstvom g. režiserja Danila Cerarja že dolgo časa pripravljajo, da bo uprizoritev v vsakem oziru vzorna. — Predprodaja vstopnic je sprejela špecerijska trgovina Franc Pavlin v Gradišču št. 8. Udeleženci z dežele naj si pismeno rezervirajo vstopnice pri imenovani tvrdki. Igra se bo uprizorila v soboto dne 27. junija. Pričetek je ob 8. uri zvečer, konec po 10. uri. Cene so enake kakor pri ljudskih predstavah v operi. Ne bo kmalu zopet take ugodne prilike videti slavni Calderonov umo-

tvor, kakor bo prihodnjo soboto v opernem gledališču.

Šolska razstava. Na Tehniški srednji šoli bodo v četrtek in petek, 25. in 26. t. m. razstavljene risbe in ročna dela, izdelana na Ženski obrtni šoli in kiparski in rezbarski šoli. Istočasno bodo razstavljene risbe, izdelane tekom letošnjega šolskega leta v strokovni nadaljevalni šoli za vajence grafičnih obrtov. Razstava je vsakemu pristopna od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne.

Na I. deklški meščanski šoli bo vpisovanje za leto 1925/26 dne 29. in 30. junija t. l. V prvi razred se sprejemajo učenke, ki so uspešno dovršile vsaj 4. razred osnovne šole. Zglase naj se v spremstvu staršev in naj prineso s seboj zadnje šolsko izpričevalo, rojstni list in potrdilo o cepljenju koz.

Sprejemni izpit na Ženski obrtni šoli. — Ravnateljstvo opozarja deklice, ki se bodo vpisale 1. julija, da morajo k sprejemnemu izpitu (2. julija) prinesti seboj pisalne in risalnotrebščine (svinčnik, radirko, polo risalnega papirja), dalje 25 cm boljšega šifona, beli prekanec št. 80, igle št. 8, naprstnik, škarje in belo prejico št. 30.

Mestna ženska realna gimnazija. Razstava ročnih del in risb je odprta še danes, torek, do 6. ure zvečer. Občinstvo se vljudno vabi na poset.

Umrli so v Ljubljani: Ivana Verbič, zasebnica, 86 let. — Vida Pogačnik, novorojena hči fotografa, 2 dni. — Marija Vidic, kuharica, 52 let. — Marjeta Keber, občinska uboga, 53 let.

Nalezljive bolezni v Ljubljani. Od 15. do 21. t. m. so bili v Ljubljani naznanjeni sledeči slučaji nalezljivih bolezni: 1 škrlatinke, 1 ošpic in 1 davice.

Tedenski zdravstveni izkaz. V času od 15. do 21. junija 1925 je bilo v Ljubljani rojenih 34, mrtvorojen 1; umrlo je v tem času 16 oseb, od tega 8 tujcev. Vzrok smrti v 1 slučaju davica, v 5 jetika na sopilih, v 1 druga oblika jetike, v 1 vnetje možganskih mren, v 2 bolezen na srcu, v 3 pljučnica, v 1 vnetje ledvic, v 1 porodniška bolezen, v 1 starost, ostalo druge bolezni.

Sulikoll zoper Oidium ima stalno v zalogi Chemotechna Ljubljana, Mestni trg 10.

Dežni plašči

angleški, nepremočljivi se dobijo po ponovno znižanih cenah pri

Drago Schwab v Ljubljani.

Iz Štajerske.

Kmetijska šola se ukine! Po informaciji iz Maribora se ukine s 1. avgustom t. l. srednja kmetijska šola. Sedanji I. letnik te šole nadaljuje kot II. letnik novoustanovljene srednje vinarske in sadjarske šole. Sedanji II. letnik srednje kmetijske šole se razpusti in učenci se porazmeste v Križevce in Valjevo. Sedanji III. letnik pa konča še po stari osnovi. Obenem s srednjo kmetijsko šolo se ukine tudi vinarska in sadjarska šola. Letos se več ne sprejemajo učenci v to šolo, sedanji I. letnik te šole pa konča koncem julija 1926 še po sedanji osnovi, nakar vinarska in sadjarska šola preneha in bo v Mariboru samo srednja vinarska in sadjarska šola. Letos je na srednji kmetijski šoli 50 učencev, izmed katerih je 19 Slovencev, 31 pa Srbov in Hrvatov. — Vinarska in sadjarska šola šteje 49 učencev, 17 v II. letniku, 32 pa v I. letniku. Sedanja vinarska in sadjarska šola, ki obstoji že 53 let, si je pridobila med kmetskim prebivalstvom velike simpatije, in ima precejšnje zasluge pri povzdigi kmetijstva na Štajerskem. Zato bo kmetsko prebivalstvo Štajerske, pa tudi ostale Slovenije težko prizadeto z njeno ukinitvijo. Slovenija bi potrebovala še dve nižji kmetijski šoli in je torej popolnoma neutemeljeno, da se najboljša nižja kmetijska šola Slovenije in tudi cele države, ki bi kot nižji tečaj mogla popolnoma lepo uspevati pod enim vodstvom obenem z novo ustanovljeno srednjo vinarsko in sadjarsko šolo, enostavno sistira. — Na potankosti ureditve nove šole se povrnemo, ko bo tozadevni akt, ki je še pri ministrstvu za kmetijstvo, objavljen.

Ustanovitev Zveze podružnic SPD za mariborsko oblast. Zadnji teden se je ustanovila na predlog dr. Senjora v Mariboru Zveza podružnic SPD za mariborsko oblast. Ker stara društvena pravila osrednjega odbora SPD v Ljubljani ne predvidevajo take zveze, je ta pojav velezanimiv. SPD se bliža neki krizi, ki se bo pa z dobro voljo Osrednjega odbora in podružnic ugodno rešila, kar je pač v interesu slovenske turistike.

Umor pri Ptuju. V petek, dne 19. t. m., ob 10. zvečer je Mihael Emeršič v Velikem Okiču pri Ptuju ustrelil skozi okno svojega soseda Janeza Cafatu, ko je ta sedel pri mizi z družino. Dejanje je storil iz sovraštva radi večnih pravd in iz teh nastalih velikih stroškov. Morilec se je po dejanju skril, pa so ga orožniki kmalu izsledili in izročili sodišču.

Št. Lovrenc nad Prožinom. (Žaloigra z veselim koncem.) Od zadnjih volitev v narodno skupščino, ko jo je moral Žerjavov Drofenik urnih krač pobrati iz naše vasi, nismo imeli tukaj nobenih posebnih dogodkov. V nedeljo, 14. t. m., popoldne smo pa doživeli precejšnje razburjenje. Pri Joštu v Št. Lovrencu, ki ima vinotoč pod vejo, se je zbralo ta dan več mladih tovarniških delavcev iz Štor in pa plesaželjnih deklet. Godec je igral na harmoniko veselo in poskočno, da je vse plesalo. In tako je plesala tudi P.....kova Ančka. Nevede je prišla iz rok svojega fanta Janeza, tovarniškega delavca iz Štor, v roke drugemu in tretjemu... Janez je to veselo rajanje svoje Ančke opazoval s početka potrpežljivo, ko pa je videl, da se dekle ne vrne več v njegove roke, je zgrabil okoli pete ure popoldne za oster nož ter ga je trikrat zaporedoma zabodel v svoje srce. Po zadobljenih ranah in od preobilo zavžite pijače omamljen se je zgrudil sredi sobe na tla ter je milo zaklical: »Ančka, Ančka, ti pleseš, tvoj fant pa umira!« Godec je prenehal vleči harmoniko in Ančka je jenjala plesati... Posestnik Jošt je hitro poslal po dr. Schwischaba v Štore, ki je nesrečnega Janeza urno obvezal. Nato so ponesrečenca v spremstvu orožnika zanesli v tovarniško bolnišnico v Štorah, kjer ga je gori omenjeni zdravnik takoj operiral. Zdravniku se je posrečilo rešiti mlado življenje kljub smrtno nevarnim ranam. K sreči je nož dvakrat spodrsnil ob rebrih in tako ni mogla noževa ojstrina prebosti srca. Lahkomiselnež leži še danes v bolnišnici in trpi razen telesnih bolečin tudi materijalno, ker mu bolniška blagajna radi poizkušenega samomora noče plačati zdravniških stroškov. Upamo, da bo mladenič uvidel zle posledice plesa in alkohola.

IZ MARIBORA.

Nedeljska vprizoritev »Toske«, pri kateri je sodeloval operni pevec g. Marijo Šimenc, znači po splošni sodbi višek vseh dosedanjih opernih vprizoritev. Gledališče je bilo popolnoma zasedeno. Šimenc je bil viharno aklamiran. Danes je zadnja vprizoritev »Toske«. Če smo prav informirani, bo zopet gostoval g. Šimenc.

Koncert za šolarje priredi gosp. Herman Frisch 26. t. m. v mali Götzovi dvorani. Nastopijo sledeči učenci in učenke: Alice Plasky, Greti Mayer, Bibiani Hercele, Marija Kartin, Anica Pölzl, Melita Pirc, Zlatka Strelec, Marija Lulič, Silvia Banič, Marija Valentinčik, Hubert Ankerst, Anton Sajko, Valter Stein in Roman Klasinc. Predprodajo vstopnic pri Höferju, Šolska ulica.

Aljažev klub SPD ima v torek, dne 23. junija, ob 8. uri zvečer svoj redni občni zbor v društveni sobi v Gledališki ulici 2, pritličje desno. Idealno enoletno delovanje Aljaževega kluba je našlo pri vseh ljubiteljih planin globoko razumevanje in mnogo hvaležnosti. Posebno na Urški gori so se nemški turisti iz Avstrije zelo pohvalno izražali o dobro organiziranem delovanju SPD, ki skrbi za vse potrebe turistov, celo tudi za službo božjo. Takih klubov, kakor ga imamo Slovenci v Aljaževem klubu, Nemci ne poznajo. Pa tudi letoviščarjem pri Ruški in Mariborski koči je Aljažev klub zelo ustregel, ker je skrbel za redno službo božjo pri sv. Arehu. Letos bo skušal Aljažev klub še bolj razširiti svoje delovanje. Skrbel bo predvsem, da se bodo različne razpadajoče kapelice in znamenja, ki napravijo na tujca zelo slab vtis in dajejo tudi slabo izpričevalo o naši požrtvovalnosti in ljubezni do starih svetinj, popravila in ohranila v dostojnem stanju. Dela je mnogo, delavnih rok pa malo, zato so vsi prijatelji planin dobrodošli na občnem zboru.

Silno pomanjkanje soli. Kakor je »Slovenec« že poročal o pomanjkanju soli drugod, poročamo tudi mi, da je pri nas pomanjkanje soli naravnost neznosno. Seveda padajo težki očitki na monopolno upravo in Mariborčani zahtevajo lastno.

Stanovalci Einspielerjeve ulice nas naprošajo, da objavimo na naslov mestne komande poziv, da naj odredi, da bo tamošnja straža dala ljudem ponoči mir. Želeti bi bilo, da bi tudi »običajne« kletvice spričo otrok odpadle.

Občinski svet bo danes ob 5. uri popoldne nadaljeval svojo 9. redno sejo.

Ubožni svet mariborske mestne občine ima po dolgem prestanku svojo sejo v četrtek, 25. t. m., ob petih popoldne v mestni posvetovalnici.

Kuratorij študijske knjižnice ima svojo redno sejo v sredo ob petih popoldne v knjižničnih prostorih.

Nabori za mesto Maribor se vrše v Gambrinovi dvorani dne 23. in 24. t. m.

Železniška restavracija. K notici »Za železniško restavracijo se potegujejo« med dnevnimi novicami iz Maribora v Vašem cenjenem listu štev. 126 z dne 7. junija t. l. se naprošate, da objavite sledeče pojasnilo: Natečaj za kolodvorsko restavracijo Maribor gl. kol. je bil v smislu čl. 89 zakona o državnem računovodstvu pravilno objavljen v »Službenih Novinah kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev«, in sicer prvič v štev. 84 od 16. aprila 1925 in v štev. 104 od 13. maja 1925 in tretjič v štev. 106 od 16. maja 1925. Poleg tega je bil natečaj objavljen tudi v »Uradnem listu ljubljanske in mariborske oblasti štev. 36 z dne 17. aprila 1925. Ker se je licitacija vršila dne 19. maja 1925 in je bil zakoniti rok v smislu čl. 89. zgoraj citiranega zakona pravilno držan, je bilo s tem zadoščeno vsem zakonitim predpisom. — Direktor: dr. Borko.

IZPRED POROTE.

Umor v Lahoncih.

Državno pravdništvo je tožilo Jož. Benko, roj. 9. marca 1898 v Gor. Bistrici, pristojnega v Dol. Lendavo, r. k. oženjenega posestniškega sina v Lahoncih, ter Barbaro Benko, roj. 15. aprila 1904 v Gor. Bistrici, v Lahonce pristojno, samsko posestnico v Lahoncih,

da sta 19. oktobra 1923 v Lahoncih zoper Franceta Puntigama dogovorno v nameno, da ga usmrtita, tako ravnala, da je Puntigam od strela iz samokresa dne 20. oktobra 1923. leta umrl. Dogodek se je vršil sledeče:

Zjutraj 19. oktobra 1923, ko je ravno zvonilo jutranjico, je prišel stari Puntigam, 86-letni prevžitkar, k sosedu Poštraku in začel vpiti: »Jaz sem obstreljen, Benko Jožef me je ustrelil!« Na pragu hiše se je zgrudil. Ko je prišel k zavesti, je povedal, da ga je pri oknu poklicala Barbara Benko, in je odprl vrata. Ko se je hotel vleči v posteljo, je opazil tudi Jožefa v sobi. Ta je udaril po luči, pograbil Puntigama, ga vrgel na tla, nato dvakrat ustrelil in zbežal. Stari Puntigam je naročil priči Barbari Poštrak, naj tako izpove, če bo on umrl. Isto je povedal Pruntigam tudi priči Novačanu in županu Kosiju. Isto je povedal tudi primariju dr. Horvatu v bolnišnici v Ormožu kot zapriseženi priči. Ko je Puntigam 20. novembra umrl, so pri obdukciji dognali, da je imel poškodbe od udarcev na ogrodja, dalje prestreljen trebuh in levo bedro. Strelu v trebuh je pokojni tudi podlegel. Orožniška preiskava v sobi je ugotovila, da so bili v sobi stoli in mize prevrnjeni, pod mizo je ležal samokres Grom s 5 patroni, in so se zabrisani krvavi sledovi še poznali. V sobi sta se tudi poznala dva izstrelka: eden iz kalibra 9 mm, drugi iz 7 mm, zadnji izstrelek se je našel pri Benkotu.

Obtoženca sta dejanje tajila in dokazovala svojo nekrivdo z alibi. Aretirana je bila tudi mati obeh zaradi suma, da je ona naročila umor. Sum je podkrepljevalo to-le: Stari Puntigam je že meseca aprila 1923 predal posestvo stari Barbari Benko, ta pa je dala prepisati na hčer Barbaro. Izgovoril pa si je dosmrtno gospodarstvo in užitek, Barbara pa mu je gospodinjila. Stari se seveda ni hotel zlepa prostovoljno preseliti na drugi svet in zato obtožnica misli, da so mu Benkovi storili to uslugo. Barbara Benko st. ima baje že en umor na vesti. Ona pa zanikuje krivdo in jo vali na nekega Franca Obrana, ki da je prišel tisto noč pod okno in sam dejal, da je Puntigama ustrelil. Preiskava je tekla seveda tudi proti njemu, toda Obran je bil oproščen. Držali so torej le Barbaro in brata Jožefa Benko, češ: okradli so že itak vse na posestvu Puntigama — hoteli so hitro dobiti še posestvo s polno pravico — in Puntigam je sam to izpovedal. Obrana so slikali za pridnega, poštenega, starši da so mu prepovedali vsako razmerje z obtoženko Barbaro Benko, kar je tudi ubogal. Nasprotno pa so Benkovi skrajno na slabem glasu. Zlasti je šel sum na Benkota radi tega, ker je imel doma samokres s 7 mm kalibrom, drugega z 9 mm. Obtožnica tudi poudarja dejstvo, da ju je Benko nalašč pustil v Puntigamovi sobi, da bi izbrisal sled. Dalje da v pozni uri tudi stari Puntigam ne bi bil odprl vrat, če bi ga ne bila obtoženka poklicala. Tudi je Puntigam ovadil obtoženko 14 dni pred umorom zaradi tatvine. To da je dalo vse povod, da se starca znebi.

Razprava se je vršila, kakor že omenjeno, tretjič. Povabljenih je bilo 62 prič in je razprava temu primerno tudi dolgo trajala, namreč od sobote od 8. ure do nedelje zjutraj do 7. ure. Glavno je šlo za osebo Puntigama in verjetnost njegove izpovedi: ali je videl še dobro, ali je bil sicer pameten itd. Po dolgi razpravi je bilo stavljeno na porotnike treh glavnih vprašanj: 1. ali je Josip Benko kriv umora, 2. ali je Barbara Benko kriva umora, 3. ali je Barbara Benko s tem, da je ponoči klicala »Stric, odprite!«, nakar je storilec vstopil in starca umoril, kriva daljnje sokrivde na umoru. Dopolnilno vprašanje se je glasilo na naročeni umor. Porotniki so prva dva vprašanja soglasno zanikali, potrdili pa so sokrivdo Barbare, nakar je bil Jožef Benko oproščen od obtožbe in obsojen le radi prepovedane nošnje orožja na en teden zapora, kar je itak že obsedel, Barbara Benko pa radi hudodelstva oddaljene sokrivde umora na pet let težke ječe.

Razprava je bila mestoma zelo burna, tako da je eden od zagovornikov dobil ukor. Tako je rešen proces, ki je kot mora ležal nad našim ozračjem. Vodil je razpravo nadsvetnik dr. Pichler, votanta sta bila sodni svetnik dr. Schaubach in sodnik Juhart, obtožbo je zastopal dr. Hojnik, zagovarjali so dr. Šlibar, dr. Komavli, zasebnega udeleženca je zastopal dr. Lasič. Dvorana seveda nabito polna.

Obsojen tat.

Karl Pristavnik, rojen 7. januarja 1893 v Planici, pristojen v Loko, r. k., samski, delavec, brez stalnega bivališča, že kaznovan, je jako nevaren tat, ki se nahaja vedno v zaporih, če pa je zunaj, pa krade kakor sraka. Zato je kot tat iz navade vzel: a) v Ločah pri Konjicah Hugonu Valantu namizne prte, cigarete in kolo; b) Alojziju Kračun razno gostilniško orodje v vrednosti 1900 Din; c) v družbi Ivana Vrečarja v noči od 2. na 3. nov. 1924 v Dobjivasi iz prostorov gostilne Antona Hribernika raznih jestvin in pijač za 288 Din; d) 10. nov. 1924 v Žrežjem vrhu Francu Čavniku kokoši in purana za 800 Din; e) v noči 21. nov. 1924 v Prevaljah v zadrugi najrazličnejšega blaga v ogromni vrednosti 39.438 Din 20 p; f) v noči 28. nov. 1924 v Kotljah Antonu Petriču celo svinjo vredno 2000 Din. Obtožba ga dalje dolži, da se je od avgusta 1924 do decembra potepal okrog Maribora, ne da bi mogel dokazati, da se je preživljal na pošten način. Porotniki so vprašanje glede tatvin potrdili soglasno, glede vlačugarstva pa z 9 : 3. Sodni dvor je obsodil Pristavnika na pet let težke ječe in je tudi izrekel dopustnost oddaje v prisilno delavnico po prestani kazni.

Tat — ubijalec.

Štefan Hozjan, rojen v Črešnovcih, je bil obtožen, da je oborožen s samokresom kradel v družbi tatinskih tovarišev Krampača in Žalika kokoši pri posestnici Mariji Hozjan. Ko je bil pri tatvini zasačen, je ustrelil proti sinu Marije Hozjan Štefanu in mu prestrelil žilo na levi nogi. Štefan Hozjan je kmalu nato vsled izkrvavitve umrl. Zanimivo je, da se ubijalec in njegova žrtev pišeta popolnoma enako. Preiskava je bila eno leto brezuspešna. Leta 1924. so bili aretirani vsi trije, Žaliku pa se je posrečilo, da je pobegnil. Pri prvem zaslišanju pred orožnikom in županom je Hozjan svoje dejanje priznal, pozneje pa tajil. Trdi, da je priznal le vsled tega, ker ga je orožnik pretepaval. Šlo je torej za verodostojnost orožnika in pa prič, ki so potrdile, da je orožnik Hozjana res tepel. Ker preiskava ni bila popolna, je bila razprava na predlog zagovornika preložena, da se zaslišijo še druge priče.

Iz Prekmurja.

NA NAŠE VIDOVO.

(15. junija.)

Gospa Margija, Marija in jaz smo nestrpno čakale na avto. Iz sivih, polzaspanih kopren je mililo solnce prašno cesto, ki se je vila kakor tožno vprašanje daleč tja za osamele topole.

Končno je pridrdral. Vstopile smo. Pozdravile smo se veselo z gdč. Viko in gospo Treziko iz Matjancev.

Avto je hitel mimo Filovcev v Strehovce, kjer smo izstopile.

Procesije vernikov so lile po gričku proti zelenim šumam. Praznik je bil v zlatem žitnem klasju, v cvetočih vinogradih, na cveticah, omamljenih od rose, v jutranjem vetru, v solncu, v tišini ravnine pod nami vsepovsod je bil, tudi v dušah romarjev. Kakor pobožna pesem zvezd, so se dvigale duše k vedrinam neba in se poljubovale v dalji z Neznanim, Velikim.

Vrhu grička se je stemnilo drevje v globok, dremoten gozd.

Kako lepo, kako sveto je v taki uri, ko se utrinja iz tišine molčečih dreves zvonjenje gozdne kapelice.

Sveti Vid.

Pisana množica kleči pred malo kapelo in moli. In doli iz neba se vsiplje božji blagoslov na sklonjene glave, na polja, njive, travnike, gorice in gozde.

Pokleknile smo in se pridružile molečim. Enoglasno prepevanje je težilo duše k tlom. Prepevali so madjarski.

Po službi božji je stopil na prižnico bogojinski plebanuš. V domačem narečju, ki zveni mehko kakor šumenje žitnih polj, je klical svoje vernike k ljubezni, veri, stanovitnosti.

Potem smo se zatopile v molitev. Vsaki je bilo drugo gorje v duši. O, kako iz lahka so se potožile boli Vsemogočnemu, kako iz lahka pokorile za svoje zablode, kako iz lahka so se družile z zvonenjem, kadilom v slavo božjo.

Nato so se vsuli romarji k čudodelnemu studencu, ki je žuborel čez belo kamenje, globoko so zajemali vodo s ključem po prekmurski navadi. Nad mirno vodo so šepetali slavci...

Romarji so si prali oči, polnili svoje pütre ter polagoma razhajali na domove.

Kaka poezija v teh čutečih srcih, kaka vera v teh preprostih dušah. Mestni otrok ne more dojmiti teh svetlih globin in si želi postati njim enak.

Tudi me smo si napolnile svoje pütre. V rdečih robcih so se nam pa gromadili konjiči, srčeca in punčke iz lecta.

Dalje smo šle.

Jasa z nasipom, ki je nekoč zastavljal potok v malo jezero. Pokrajina je zadihnjena s čarom Böcklinovih upodablanj. Bil je tu nekdaj samostan, mlin. Danes raste drevje, mah v spominih na nju.

Zamislile smo se v davnino.

Čuj! Ali se je samo zazdelo, da brne v globini zvonovi? Zvonenje... o katerem je sanjal zamaknjeni poet, tiha pastirica, stara mamica... Kje ste?

Zvonovi brne, čudijo, molijo, zovejo...

Duše trepečejo, oči rose... Bog!

Ali so vsi čuli zvonenje na Vidovo?

Ne, samo one duše, ki so bile zveličane v trpljenju.

• • •

Iz šolske uprave. Dne 9. maja t. l. smo imeli na društvenem (!) zborovanju okraj. učit. društva UJU volitev učiteljskega zastopnika in člana za ocenjevalno komisijo za okraj Murska Sobota. Izvoljen je bil Avguštin Požegar, šol. upravitelj v Gederovcih. Veliki župan mariborske oblasti pa je z odlokom z dne 28. junija 1925 P. br. 5165/1 razveljavil to izvolitev ker ni bila dana vsem volilnim upravičencem prilika za izvrševanje volilne pravice. Odredil je, da se vrši nova volitev z glasovnicami, ki naj jih oddajo za volitev upravičene osebe v zaprtem ovitku šol. upraviteljstvom, ki jih zbero ter v zalepljenih ovit-

kih predložijo okraj. glavarju, da napravi skrutinij ter volilni spis s sporočilom predloži velikemu županu. To bi še bilo, a glejmo glasovnico, da vidimo, kako se varuje tajnost volitev. Glasovnica izgleda tako-le:

Glasovnica
za volitev zastopnika učiteljstva in člana okrajne ocenjevalne komisije v okraju Murska Sobota.

Učna oseba ..... v .....
voli
kot zastopnika učiteljstva v srezu Murska Sobota gda. ..... v .....

Datum:

Podpis: (!)

Tajnost pa taka! Imenitno jih »vlečejo«, to pa že moramo priznati.

Iz ostale Jugoslavije.

Znižanje cen živilom v Zagrebu. Zagrebški mestni odbor za pobijanje draginje je v svoji sobotni seji sklepal o znižanju cen mesu in kruhu. Na seji so prečitali dopis velikega župana dr. Zuccona, v katerem poziva protidraginjski odbor, da naj temeljem protidraginjskega zakona iz leta 1921. uredi cene živilom na zagrebškem trgu. Odbor je po zaslišanju zastopnikov mesarjev in pekov soglasno določil sledeče cene: goveje meso I. vrste z 10 % priklade 18—21 Din kilogram, II. vrste 16—18 Din, teletina 15—18 Din kilogram; meso brez priklade se sme prodajati največ 10 % dražje. Za svinjino je dovoljen mesarjem rok 8 dni, da sami znižajo cene. Kruhu se znižajo cene: belemu za 25 par, srednjemu in črnemu za 50 par ter je beli kruh po 7.25, srednji 6.25 in črni 5.50 Din za kg. To so najvišje cene, katerih se ne sme prekoračiti, pač pa sme vsak posamezni mesar in pek cene znižati.

Umrl je v Sarajevu bivši poslanec dr. Hamid Svrzo.

Vročina v Mostarju. Te dni je nastopila v Mostarju taka vročina, da so tujci in tudi mnogi domačini odšli iz mesta.

Iz Primorske.

Ob 500letnici farne cerkve v Št. Petru pri Gorici. Letos preteče 500 let, odkar je bila zgrajena farna in dekanijska cerkev v Št. Petru pri Gorici. V svetovni vojni je bila cerkev porušena in jo doslej še niso pozidali, tako da se bo morala spominska slavnost vršiti v župnišču. Župljani so se te dni znova obrnili na pristojne oblasti, da obnovo cerkve kolikor mogoče pospešijo.

Nova Nevkova drama. France Bevk je spisal novo dramo v treh slikah pod naslovom »Smrtna poteza«. Vprizore jo prvič prihodnjo nedeljo v Ajdovščini.

Lep uspeh prosvetnega društva »Mladike«. O zadnjem koncertu prosvetnega društva »Mladike« v Gorici sta prinesla zelo priznalne ocene tudi »Voce di Gorizia« in tržaški »Piccolo«.

Finžgarjeva »Veriga« v Postojni. V Postojni je dramatično društvo »Sovič« vprizorilo Finžgarjevo »Verigo«. Glavne vloge so bile v rokah učiteljev Vovka in Žorža in M. Severjeve. Igra je lepo uspela, le žal, da so Postojnčani pokazali premalo zanimanja za to prireditev in so posetili predstavo v pičlem številu.

Občinske volitve v Čepovanu. Pri občinskih volitvah v Čepovanu dne 4. t. m. je v celoti prodrla krščanskonarodna lista. Slovenski fašisti si sploh niso upali na dan s svojo listo.

ZAKON O DRŽAVNIH TOŽITELJIH. DELO ZAKONODAJNEGA ODBORA.

Belgrad, 22. junija. (Izv.) Danes popoldne so nadaljevali splošni razgovor o zakonu o državnih tožiteljih in sta govorila proti zakonskemu načrtu dr. Kosta Kumanudi in poslanec Miović, nakar jima je odgovarjal poročevalec večine dr. Tadić. Ker je rabil pri tem neparlamentarne besede, se je morala seja radi protesta opozicije proti takemu načinu debatiranja prekiniti. Jutri bo imel zakonodajni odbor zopet sejo in bodo glasovali načeloma o zakonu o državnih tožiteljih. Nato se bo pričela generalna debata o tiskovnem zakonu. Ko bo končana ta debata, pride zopet na vrsto podrobna razprava o zakonu o državnih tožiteljih.

Položaj na Kitajskem.

London, 22. junija. (Izv.) Reuter poroča iz Pekinga, da je angleški poslanik pri kitajski vladi energično nastopil proti preganjanju tujcev, zlasti Angležev. Položaj na Kitajskem je prejkoslej zelo napet. Bojkot angleškega blaga se izvaja na celi črti. Kitajski časopisi v Tientsinu so začeli energičen boj proti Angliji.

London, 22. junija. (Izv.) »Daily Mail« poroča iz Šanghaja, da so kitajski trgovci sklenili bojkot proti angleškemu blagu še poostriti.

London, 22. junija. (Izv.) Reuter poroča, da je Zinovjev rekel na sestanku delavskih sindikatov, da so dogodki na Kitajskem in v Maroku samo predigra velike drame, ki se bliža. Zinovjev je napovedal ustanovitev sovjetskih držav na Kitajskem in v Indiji.

London, 22. junija. (Izv.) »Morningpost« poroča iz Šanghaja: V Kantonu so proglasili revolucijonarno vlado delavskih in vojaških sovjetov. Ustanovili so takoj revolucionarno armado.

V Mukdenu so delavski sovjeti proglasili svojo solidarnost z vlado v Moskvi.

Dogodki v Maroku.

Pariz, 22. junija. (Izv.) Ministrski predsednik Painlevé bo v torek poročal zbornici o položaju v Maroku. Pri tej priložnosti bo ugotovil tudi stališče vlade glede komunistične propagande proti nadaljevanju vojne. Smatrajo, da bo vlada dala razveljviti mandate komunističnih poslancev Dorriota in Cachina in jih nato zaprla.

Pariz, 22. junija. (Izv.) Komunistična stranka in zveza republikanskih bojevnikov sta imeli zborovanje, na katerem je več poslancev strastno nastopilo proti vojni v Maroku. Poslanec Marty je rekel, da je francoska zastava »trobarvna cunja« in da je 26 komunističnih poslancev pripravljenih oditi za svoje ideje tudi v zapor. Vlada nima dovolj vohunov, da bi mogla udušiti nezadovoljnost ljudstva z vojno v Maroku.

Pariz, 22. junija. (Izv.) Ministrski svet je včeraj razpravljal o položaju v Maroku in o komunistični propagandi proti vojni. Trdijo, da ima vlada v rokah dokaze, da so komunistični voditelji na Francoskem stalno dopisovali z Abd-el-Krimom.

Pariz, 22. junija. (Izv.) Položaj je resen. Vlada je začela nabirati prostovoljce.

OGRSKI LEGITIMISTI.

Budimpešta, 22. junija. (Izv.) V Körmendu so se zbrali na grajščini grofa Batthyanija ogrski legitimisti. Govorili so gosdje Sigray, Andrassy in Appony. V svojih govorih so naglašali, da je obnova kraljestva v sedanjih razmerah nemogoča.

MARŠAL JOFFRE OBOLEL.

Pariz, 22. junija. (Izv.) Maršal Joffre je resno obolel.

Beležke.

Svobodomiselnost »Slov. Naroda«. Ob naš nedeljski članek »Žalostna bilanca« se je seveda morala takoj oglasiti sinočna Žerjavova trobenta z opazko, ki razodeva naravnost predpotopno miselnost. Na naša izvajanja, da nazadnjaški zakoni, ki jih vlada zdaj ustvarja s pomočjo svoje mameluške večine, vzklika »Slovenska Trobenta«: »Kakor da bi on (namreč »Slovenec«) imel pravico, da sodi o nujnosti zakonov, ne pa vlada.« Tako torej: Vlada ima monopol na vso pamet in modrost. Kar vlada stori, vse prav stori — se bo odslej moral glasiti narodni pregovor. Čemu vsa ta nepotrebna ropotija moderne države: ustava, parlament, časopisje, knjige, javno mnenje, čemu vsa politika, čemu sploh udejstvovanje državljanov na državnih zadevah? Vlada je tu in ona že ve, kaj je državi potrebno in kaj ne. In če je kak zakon za nič, vlada že ve, da je dober. Ti državljan pa molči in davke plačuj. Za to si na svetu in za prav nič drugega. Vprašali bi »Slov. Narod« v očigled takih-le njegovih nazorov: Čemu potemtakem sploh še izhaja? Saj bo vlada že sama brez njega vse opravila.

Dr. Žerjav, ki opravlja sedaj v Belgradu kar tri ministrstva naenkrat, je gotovo v najvišji meri odgovoren za vse delo in za vso smer sedanje vladne politike, ki izžema Slovenijo gospodarsko do krvi. Kljub temu se pa mož ni ženiral poslati predsedstvu nedeljskega shoda, ki je bil naperjen izključno le proti gospodarski politiki sedanje vlade, posebnega pisma, ki je za zborovalce naravnost žaljivo. Ali g. minister misli, da so sedeli med zborovalci sami analfabetje, ki nimajo pojma o gospodarstvu in zlasti še o gospodarski politiki sedanje vlade, v kateri igra g. Žerjav prvo violino? To so zborovalci tudi dobro čutili, zato je vladalo ob čitanju tega pisma med njimi splošno ogorčenje. Da finančni minister »v trenutku išče končne formulacije zakona o izenačenju davkov«, more g. Žerjav natveziti kvečjemu svojim backom, ne pa slovenskim gospodarskim krogom, ki vedo, da so za sedanjo vlado, v kateri ima g. Žerjav glavno besedo, važni in nujni le zakoni o tisku, sodnikih itd., ki imajo namen popolnoma zadušiti vsako svobodno kritiko vladajočega režima in s tem tudi — protestne shode gospodarskih korporacij.

»V politične, strankarske in demagoške namene sta skušala izrabiti nedeljski shod gg. poslanca Smodej in Pucelj,« tako pripoveduje snočnja »Slovenska Trobenta«. Na to impertinenco so odgovorili že zborovalci sami z burnimi aklamacijami obema govornikoma. Če misli g. Žerjav, da bodo sklicevali slovenski gospodarski krogi take shode za to, da bodo kadili njegovi, za Slovenijo smrtonosni politiki in da mu bodo pošiljali za njegove »uspehe«, ki bodo spravili slovenski narod kmalu na beraško palico, še pozdrave, se hudo moti. Tudi navzočnost različnih »demokratskih« veličin in špionov na shodu, ki so jo občutili zborovalci kot ironijo, ni spravila navzočih na kolena ter so povedali, kar je na takem shodu treba povedati.

M. H. C.:

Nesebični demokratje. »Hrvat« je nedavno poročal, da bodo premestili učiteljišče v Gospiču v Korenico. Vzroka premestitve ni navedel. Sedaj poroča, da ima v Korenici svojo hišo demokratski poslanec Stevo Kalember, ki bi jo rad kolikor mogoče drago prodal. Najbolj pa plača take stvari država in zato se mora preseliti učiteljišče iz Gospiča v Korenico.

Protestni shod proti neznosnim davčnim bremenom.

V nedeljo se je vršil v veliki dvorani hotela Union protestni shod proti previsoki davčni obremenitvi Slovenije, katerega je sklicala Pokrajinska zveza društev hišnih posestnikov. Shoda se je udeležilo veliko število ljudi. Shod je otvoril zvezni predsednik g. Ivan Fröhlich. Pozdravil je navzoče: narodna poslanca Franca Smodeja in Ivana Puclja, vladnega zastopnika dr. Pretnarja, dr. Golio, Ivana Rebeka, Josipa Turka in zastopnike raznih drugih organizacij in časopisov. Prebral je razne brzojavke, katere so bile poslane iz raznih krajev, tako iz Ormoža, od hišnih posestnikov v Belgradu, v Dalmaciji, od Mohoriča iz Belgrada, od dr. Žerjava. Brzojav ministra Žerjava se glasi: »Žal ne morem priti na Vaš zbor. Razumem težko stanje, **ali je treba razumeti tudi stališče finančnega ministra**, ki v trenutku končne formulacije zakona o izenačenju davkov ne dopušča parcijalnih ublažitev. Za to leto bi spremembe v dvanajstinkah ne imele nobene posledice, tembolj, ker se hišni davek odmeri po dohodku prejšnjih let. Edino realno je naše koncentrično delo za predložitev edinstvenega zakona o direktnih davkih, ki prinese veliko olajšanje Sloveniji.« (Brzojavka dr. Žerjava je zbudila med zborovalci veliko začudenje.) Nato je prebral brzojavko pomočnika ministra za šume in rude Ivana Mohoriča, ki se glasi: »Z nujnimi posli zadržan se ne morem odzvati vašemu vabilu. Početkom julija bo predložen narodni skupščini zakon o direktnih davkih, ki znači za Slovenijo znatno olajšavo. Nov dvanajstinski predlog ne predvideva davčnih sprememb.« Nato je prebral pismo predsednika ljubljanskega gerentskega sveta dr. Puca, ki se glasi: »Potrebno je enkrat povedati jasno, da na tak način, kot se je doslej delalo pri obdavčenju ne gre naprej. S strahom opažamo, da je ogrožena bodočnost naše Ljubljane vsled brezobzirne davčne prakse. Z obžalovanjem smo morali v mnogih slučajih konstatirati popolno neuvidevnost davčnih organov, ki preklicujejo že dovoljeno plačevanje v obrokih, neusmiljeno izterjujejo davke tudi v slučajih v katerih se jasno vidi neupravičenost predpisa in ko še priziv ni rešen in ko pomeni eksekucija gospodarski ruin obdavčenca.« Nato je predsednik Fröhlich v izčrpnem govoru utemeljeval resolucije, katere namerava predlagati shodu in izvajal:

Kaj vse plačujemo?

»Današnji shod smo priredili zato, da se branimo proti visokemu obdavčenju. Predno bomo poginili, se hočemo odločno braniti, kakor se brani majhen črviček. Na zastopnike vseh oblasti apeliram, da nas branijo in nas rešijo gospodarskega pogina, ki nam preti. Da nam res preti gospodarski pogin, dokazujejo **številni konkurzi**, ki se vsak dan množe. S številkami lahko dokažemo, kako izvanredno visoko smo obdavčeni. Ko smo lani zborovali, smo dokazali nevzdržne razmere. Prepričani smo bili, da bodo spremenili, kar so nam obljubili, namreč, da nam bodo odpustili 30 % hišni davek. Fin. minister pa tega ni storil. Mi smo se takrat zatajevali, ker smo hoteli, da se da uradnikom toliko, da živijo. Uradniki pa niso dobili nič in se še danes bore za te diference. Mi smo storili svojo dolžnost, vlada pa ne. Sedaj je konec potrpežljivosti. To so obljube, na katere ne smemo nič dati. Pred volitvami se nam je mnogo obljubovalo. Apeliram na narodne poslance, da se zavzamejo za nas davkoplačevalce. Dosedanji invalidski davek je znižal 20 %, sedaj je zvišan na 40 %. Fin. minister pravi, da bo porabil povišek za nabavo vojaških potreb in zahteva še 20 % povišek, tako da plačujemo 60 % invalidskega davka.

Fin. minister je šel še dalje in je naložil vsemu ročnemu delavstvu 2 % davek. S tem davkom so udarjeni tudi gospodarji. Če pridemo v Belgrad protestirat radi takih obremenitev, se nam v ministrstvu posmehujejo: »Nikar ne mislite na davčno reformo, katere še par let ne boste doživeli.«

Davčna obremenitev hišnih posestnikov je izredno visoka. Plačujemo 30 % drž. pribitek, invalidski davek in komorni prispevek. 30 % drž. pribitek plačujemo po nesrečni pomoti našega delegata. (Klici: »Živio dr. Šavnik!« — Ogorčenje.) Opozoriti Vas moram na nek davek, ki se bo začel izterjavati in ki bo pomenil pogin za mnogega, to je »vojnica«. Vsak pohabljenec (od 20—50 % pohabljenosti) bo plačeval 50 % povišek vseh direktnih davkov. Ta davek bo fin. minister iztirjal za celo leto nazaj. Od 100 Din najemnine plačamo 60 % najmarine. Kdor bo plačal vojnico 50 %, bo obremenitev najemnine znašala 70 %. Potem pridejo k temu še občinske doklade 35 %, tako da pridemo na 70—80 % obremenitev. Če računamo še avtonomne občinske doklade, pridemo na 90 %, ostane nam 10 % za popravila. Te obremenitve so v nekaterih občinah naravnost neznosne. Tako je treba plačati v Domžalah **od 100 Din najemnine 111 Din davka!** (V svojem govoru je govornik naštel celo vrsto občin in navedel davčno obremenitev.)

Gornje navedbe smo predložili po naših zastopnikih načelniku za neposredne davke. On jih je videl in rekel: »Naj Slovenci plačujejo, kaj nam to mar!« Ali je mogoča v kakšni državi na svetu taka obremenitev?

Drug davek, ki nas obtežuje, je dohodnina. L. 1913. je plačal davkoplačevalec od 4000 zlatih kron 70 kron 49 vinarjev dohodninskega davka, to je 2 %. Državni uradnik, ki je imel 120.000 zlatih kron letnih prejemkov, je plačal dohodnine 1545 kron, to je 3 %. Davkoplačevalec plača danes od 200.000 Din 17 % davka, prej pa samo dva. Če je imel kdo pred vojno 100.000 dohodkov, je plačal 4841 zlatih kron davka, danes pa plača 16.370. Vse druge države, ki so nastale po razpadu Avstrije, so to nesrečno lestvico spremenile. 1. januarja 1920 se je naša valuta tako uredila, da smo dobili za 400 kron 100 Din. Za to pa, ker so nam s tem odvzeli, moramo plačevati še davek. Tudi invalidski davek je krivičen. Skrajni čas je, da se obdavčenje izenači. Dvanajstine, ki jih je vlada zopet predložila, morajo prinesti davčne olajšave, sicer poslanci ne smejo zanje glasovati. Leta 1920 je znašal celotni davek, ki ga je plačala Slovenija, 59 milijonov, leta 1924 pa je znašal že 245 milijonov kron. »Uradni list« nam je prinesel te »številke«. V Sloveniji plačamo vsako leto več kakor je predpisano. **Mesto ene dvanajstine vseh državnih davkov plačamo eno sedmino.** Finančni minister bo moral priznati, da je Slovenija previsoko obremenjena. **Ta mesec je priglašenih 10 konkurzov!** Slovenija mora propasti, če bo šlo tako dalje!« (Burno pritrjevanje.)

Kaj pravi podnačelnik J. D. S. g. Josip Turk.

Član gerentskega sveta g. Josip Turk je v kratkih besedah opozarjal na prakso delegacije ministrstva financ. Proti tej praksi moramo najodločneje protestirati. Praksa določevanja davkov v Sloveniji povzroča propad obrtniškega in trgovskega stanu, propad vsega gospodarstva. Poprej so se dovoljevale olajšave za plačilo odmerjenih davkov. Sedaj so ukinjene vse olajšave. Davčne oblasti ne dovoljujejo plačilnih obrokov. Začeli so neusmiljeno rubiti in se vknjiževati na posestva. To je žalostno za finančno upravo! Finančna uprava ni tu, da bi vsakega davkoplačevalca izsesala do mozga. Popreje ni videla nekaterih vojnih dobičkarjev, ki so ji ušli z ogromnimi vsotami, a sedaj pritiska na poštene davkoplačevalce. Protestirati moramo najodločneje proti praksi davčne uprave. (Klici: »Doli z njo!«) — Izjavo g. podnačelnika J. D. S. Josipa Turka so zborovalci različno komentirali.

Nato je dobil besedo narodni poslanec g. Smodej.

GOVOR POSLANCA SMODEJA.

Prijetna dolžnost mi je, da izvršim nalogo Jugoslov. kluba, da Vas na tem zborovanju v njegovem imenu pozdravim »Živio!« (Ploskanje.) Dasi sem vedel šele en dan preje, da bodo predložene nove dvanajstine in moramo biti vsi zbrani ter se že moram popoldne odpeljati, je kljub temu klub sklenil, da pošlje odposlanca, ker nam je v veliko oporo, ako belgrajska javnost in fin. minister vidita, da besede, ki jih mi rabimo, niso demagoške, ampak da vi potrjujete to, da se v Sloveniji potapljate v gospodarskem oziru. (Ploskanje.) Pozdravljam vas in želim, da se ne bi prelivala prazna voda, ampak da bi se povedalo, kako v Sloveniji gospodarsko stojimo. Če se samo govori, naj bi se kaj zboljšalo, tedaj misli fin. minister, to je običajno tarnanje, ker vsak težko plačuje davke. Če pa sliši ostro besedo, je drugače. Zato v tem oziru odklanjam vso demagogijo. Če se potapljam, bom zakričal: »Rešite me!« To ni demagogija. Zato moramo biti najodločnejši.

Mi nismo opustili nobene prilike, da ne bi z vso ostrostjo in stvarnimi razlogi pojašnjevali naš slab gospodarski položaj. Brezprimerna je brezobzirnost, s katero fin. minister ne samo odmerja številke, ampak uvaja nove davke v dvanajstinah na poljuben način, čeprav se v dvanajstinah ne sme upeljati noben nov davek. In tudi odmerjanje novih davkov je krivično in brezobzirno. Pri raznih prilikah sem poudarjal to misel, ki mora biti za vsakega fin. ministra, ki ima kaj soli, merodajna, da si država s takim davčnim vijakom suši davčne vire. (Tako je!) Če se enkrat vse vzame, ni drugič več vzeti. Ne bom veliko govoril. Ker pa pričakujete, da bom podal dopolnilo predsednikovemu govoru, bom kratko dopolnil. Način, kakor se pri nas vodi državno gospodarstvo, je nezaslišan. Ako se je sedanja vlada pri zadnjih dvanajstinah izgovarjala, da ni dovolj časa, da predloži redni proračun, tedaj danes tega izgovora gotovo nima in ne more imeti. Dvanajstine trajajo do konca julija. Torej še šest tednov. Danes pa zopet predlaga dvanajstine namesto rednega proračuna! Če prinaša zopet dvanajstine, če greši tukaj proti navadnim pravilom zdrave fin. politike, potem naj vsaj ne zahteva, da se z dvanajstinami hitro postopa. V naglici nam hoče vzeti besedo. Volilci morajo vendar imeti besedo in zahtevati, da pridemo do besede v parlamentu. Mi nismo napravili poslovnika in mi ne moremo staviti predloga. Proračun je zato, da poslanci stavijo in povedo svoje predloge. Če torej finančni minister pride z dvanajstinami, govoriti pa sme le en poslanec (Narodni poslanec Ivan Pucelj: »In še to kratko!«), ali je potem mogoče vse povedati? To delajo zato, da nam zamašijo usta. Kakšen parlament pa je to.

kjer poslanec ne more govoriti? (Ploskanje.) To ni demagogija, to je absolutizem. Ali imej mo pravi parlament, ali pa ga sploh ne potrebujemo. (Ploskanje. — Narodni poslanec Ivan Pucelj: »Res je!«)

Kakor smo vedno v politiki lojalni in tudi ostala opozicija, smo ta način vladnega postopanja ožigosali. Napravili smo tako demonstracijo, da so vlado ušesa par dni bolela. Če nam vlada jemlje možnost zastopati stališče naših davkoplačevalcev, potem nam ostane res samo še eno sredstvo, najodločnejši in brezobzirni nastop, da dopovemo vladi, da tako z ljudstvom ne sme postopati. Politika je z gospodarstvom v najtesnejši zvezi. Tu ne smemo poznati demagogije. V fin. odboru imamo dva zastopnika. Nešteto predlogov, ki jih vsebujejo naše resolucije, vse to stoji tudi v naših predlogih, ki smo jih stavili pri zadnjih dvanajstinah, toda vladna večina jih je odbila.

Odkrito smo poudarjali, da če je kdo v vladi, mislimo, da ne sme oči zapirati. Posl. Pivka smo opozarjali, da je tudi on slovenski poslanec. Ni pa spregovoril besedice v korist Slovencev. V teh ozirih je treba jasnosti, tu ne gre za nikako slepomišenje. Kdor je v vladi, ima težko stališče. To je treba priznati. Ne sme pa to težko stališče iti tako daleč, da bi zapiral oči in ušesa za vse, kar se godi pri nas.

Podal bom še kratko dopolnilo o neposrednih davkih, ki jih plačujemo. **Za proračunsko leto 1924-25. bi bila morala Slovenija plačati po proračunu 74 miljonov neposrednih davkov, plačala jih je pa 114.2 miljonov dinarjev.** (Škandal!« — Ogorčenje.) Srbija je plačala 197 mil. 600 tisoč, po proračunu bi morala plačati 189 miljonov 600 tisoč dinarjev. **Slovenija je plačala za 40 miljonov več nego je v proračunu, torej za 35 odstotkov več, Srbija pa le 8 milijonov, torej niti 5 odstotkov več.** Navedel bom še najnovejše podatke, ki jih imamo za debato o dvanajstinah. Za mesece januar, februar in marec je **Slovenija plačala 33 miljonov dinarjev davkov, po proračunu bi morala samo 19 miljonov, Srbija pa, ki bi morala po proračunu plačati 47 miljonov in pol, je plačala samo 37 miljonov. Torej devet miljonov manj, kakor bi morala, mi pa smo plačali 13 miljonov več, kakor bi morali!** (Veliko ogorčenje.) Od doklad, ki znašajo 5 odstotkov na zemljiški davek in 30 odstotkov od ostalih neposrednih davkov, smo plačali za l. 1924-25. v Sloveniji 62,300.000 dinarjev, Srbija 109,000.000. Če pa pomislite, da se danes vse bogastvo države steka dejansko v Srbijo in v Belgrad, je proračun že v tem oziru krivičen. Hišne najmarine plačuje Srbija 9 odstotkov, druge pokrajine pa 20 odstotkov, **Slovenija celo 41 odstotkov čiste najemnine.** Kolikor ima klub podatkov, moram poudariti, da je v Sloveniji 12 občin, kjer morajo hišni posestniki plačevati pretirano najemnino preko 100 odstotkov, tako da imajo zgubo.

Še nekaj podatkov o dohodnini. Za l. 1924-25. bi morala Slovenija z dokladami vred plačati 33 miljonov dinarjev, **fin. delegacija pa je predpisala 62 miljonov dinarjev, to je 90 odstotkov več kot predpisuje proračun.** (Veliko ogorčenje.)

Ker smo videli, da nam hočejo v proračunski debati s hitrim postopkom, kakor zadnjič, onemogočiti pri dvanajstinah, da bi predložili vse svoje težnje in se za naše zahteve postavili z vso odločnostjo in dokazi, zato smo poiskali drug način, kako se bomo uveljavili v parlamentu. Začeli smo staviti samostojne predloge. Kar vsebujejo vaše resolucije, za katere želim, da bi bile sprejete, vse to smo že mi deloma predlagali v fin. odboru, deloma pa stavili kot samostojne predloge. Tako smo stavili predloge o spremembi tiskovnega zakona, glede prenosa in kupovanja ter prodajanja nepremičnin, kakor tudi glede dohodninskih davkov. Za te predloge smo zahtevali hitro in nujno postopanje, da ne bi minister tega zavlačeval, kakor zavlačuje vsa naša vprašanja in intervencije.

Na kratko Vas bom seznanil s temi predlogi, ki se popolnoma krijejo z vašimi. Zahtevamo: Da se vsi predlogi, ki so bili po vojni stavljeni glede osebnodohodninskih davkov, ukinejo, da se postavi lestvica v dinarjih namesto v kronah. Postavke za eksistenčni minimum ne priznamo v sedanji višini, ampak zahtevamo, da se zviša na 20.000 Din čistega dohodka. Tudi tukaj se je pokazalo, ko je bil ta predlog na dnevnem redu, kako postopa naša vlada. Nujnost hitrega postopanja ni bila sprejeta. **Pokazalo se je tedaj, da je tudi en poslanec iz Slovenije glasoval proti nujnosti, njemu se ni mudilo, da se spremeni tozadevni zakon.** (Medklici: »Kdo je ta poslanec?«) Saj ste brali v časopisih! Pa če hočete: dr. Pivko!

Drug zakon, je zakon o taksah. Predložili smo spremenjevalne predloge k tarifnim številkam dvanajstin. Predlagali smo, da se znižajo takse pri kupoprodajnih in prevzemnih pogodbah. Nadalje glede prenosov kmetskih posestev smo predlagali, da naj bi bili vsi prenosi kmetskih posestev in nepremičnin živega in mrtvega inventarja do vrednosti 200 tisoč dinarjev prosti vsake takse, kadar gre za prenos med možem in ženo, starši in otroci, in med otroci. To ni demagogija. Na to bi fin. minister lahko pristal. Fin. minister na lestvico lahko pristane. Radi tega ne bo dobil nič manj davkov, ker se predlaga, naj se zniža osebno-dohodninski davek razširi na celo državo. Ako more fin. minister protizakonito uvesti nove davke v dvanajstinah, potem se more ta sprememba zakonito lahko izvršiti, ako se le hoče. (Ploskanje. »Tako je!«)

Tukaj je padla beseda, ki je popolnoma umestna, namreč kritika naše fin. delegacije. Rečem to: V zasebnih razgovorih z mnogimi davničimi odmeritelji in merodajnimi osebami iz fin. delegacije, sem mnogokrat poudarjal, da je ne samo nesmiselnost, **ampak naravnost greh, da lastni ljudje delajo krivice, da odmerjajo več, kakor po zakonu morajo.** (»Škandal!« — »Dol ž njimi!« — Ogorčenje.) Uradnik ima dolžnost in jo mora izpolniti! Kar nalaga zakon, to mora izpolniti, ali mu je ljubo, ali ne. Ni pa treba več, kakor je v zakonu! (Ploskanje.) **Kdor v tem oziru greši, ni sin našega naroda, ampak dela proti njemu!**

Še eno! Smatram za škodljivo, da se v teh strašnih razmerah lastni sonarodnjaki denuncirajo, da plačujejo premalo davka. Imam podatke o nekem revežu v vrhniškem okraju, katerega bi radi uničili, ker je pripadnik gotove stranke. Vemo, da Slovenija trpi radi davkov. Sramota pa je, da se oblast poslužuje denunciacij. Davki naj se pošteno odmerjajo. Kdor bo zastopal pravično stvar, se mu ni bati kritike. Toda, če so skrivnosti pri odmeri davkov, je to dokaz, da tukaj nekaj ni v redu in da se boje javnosti. Temu mora biti konec! (Ploskanje.)

Kadarkoli interveniramo, vedno nam pri povedujejo isto, da država nima denarja, da je treba davčni vijak navijati. Pravijo, da je državna reforma nemogoča. Res v celoti je nemogoča, toda mogoča je postopoma. Nasproti tej tezi, ki jo vedno slišimo od vladne strani, vemo, da se denar razmetava. To pokazujejo zadnje dvanajstine, oziroma naše posebno mišljenje. O naknadnih kreditih veste, da znašajo 1 miljardo 73 miljonov dinarjev. Ta vsota je šla za volitve. Vemo, da tukaj ni nekaj v redu. Volitve ne smejo nič stati, razen kar stane vladni aparat. Ta vladni aparat pa ni stal 1 miljardo. Ko smo te očitke prinesli pri proračunski debati, nas fin. minister ni desavuiral. Pred kratkim je vlada predložila zakonski načrt o Pantheonu (Medklic: »To je politika!« — Narodni poslanec Ivan Pucelj: »Kaj pa so davki? Davki so vendar politika!«) Predložili so načrt, o katerem se niso upali povedati, koliko bo treba postaviti v proračun za Pantheon. Mimogrede je minister v odboru, v katerem sem bil tudi jaz, omenil, da se bo letno za Pantheon izplačevalo 10 miljonov dinarjev. Ta stvar ni nujna! Zaradi tega pravimo: Država naj štedi tam, kjer mora! Kjer pa ne bi smela, tam štedi. (Ploskanje. Medklic: »Naj olajša revnim bedo!«) Veseli me, da ste danes v ogromni večini priznali nujnost davčne reforme in če je minister ne bo sprejel v dvanajstine, — prepričan sem, da je ne bo, zato je zahteval nujno postopanje, — bomo glasovali proti. (Ploskanje.)

Za njim dobi besedo

Poslanec Pucelj,

ki je pozdravil shod v imenu svoje stranke in dejal: »Če mi opisujemo v parlamentu z besedami, vi pa spite, tedaj je naše stališče zelo otežkočeno. Le tedaj bomo močni v parlamentu, če se vi zanimate za naše delo. Ravnokar je padla beseda, da so davki politika. Seveda je temelj vsake politike davčno vprašanje. Tudi jaz sem prišel v vašo sredo kot politik. Braniti vas moram pred prekruto politiko. Politika je skrb za javen blagor, za blagor ljudstva, za javno gospodarstvo. Temelji tega gospodarstva pa so davki. To se ločiti ne da. Meni se je zdelo, da jemljete stvar prerahlo. Ruski pregovor pravi: »Operi mi kožuh, ampak pazi, da mi ga ne zmočiš.« Če bomo hoteli kožo — davke — prati, pa jo bomo morali presneto zmočiti in žehtati. Spoštovani zborovalci! Ne smemo imeti nobene nervoze. Odkrito povemo, kje nas čevelj žuli. Če ne, ne bo pomagano, in škoda za vaše zborovanje. Vedeti moramo, kaj je vzrok, da siromaštvo v Sloveniji tako pritiska. Če bomo spoznali, kaj je vzrok, potem lahko pristopimo z uspehom k zdravljenju. Nato je dejal g. Pucelj, da je njegova stranka »z velikim idealizmom letela v ustavotvorno skupščino v Belgrad. Mislili smo, da bo tam vse lepo bratsko in pravično in v redu in da bomo spravili v red življenjske pogoje, kakor smo sanjali. Toda prišlo je razočaranje. Za vse še ni prišlo, toda tudi za tiste, za katere še ni prišlo, jih še čaka! Glede davkov je dejal govornik, da, »če smo bratje, bodimo bratje tudi pri enakosti bremen« in opisoval, kako se je bila svoj čas v Belgradu sestavila nekakšna komisija za izenačenje davkov, ki je pa seveda bila samo pesek v oči in je skrpucala nek načrt, ki je bil tako znešen skupaj, da ga niso upali spraviti niti v odbor, kaj šele v skupščino. »Tako smo spoznali,« je nadaljeval govornik, »da manjka v Belgradu ne samo spoznavanja naših teženj, ampak tudi dobre volje, da se naše težnje spoznajo,« in je nadaljeval: »Nič ne bomo dosegli s čakanjem in pa s pohlevnostjo, ampak samo, če bomo odločno zahtevali, kar nam gre.« Prehajajoč na današnji položaj, je dejal: »Iz govorov ste videli, kako s preziranjem zasmehujejo opozicijo. Včeraj smo dobili na seji strašen udarec, kakršnega doslej še nismo dobili. **Dvanajstine so se ponovile v sramotni obliki.** Vlada postavi pred parlament dvanajstine in zahteva od njega, da glasuje za nje nujnost. Tiskarna ni imela časa, da bi načrt natiskala! Ali ni to sramota, da moramo glasovati, ne da bi imeli pred seboj načrt? (Klici ogorčenja.) Dvanajstine bodo po nujnem postopku sprejete. Posl. Krajač je slučajno našel nek izvod proračuna, iz katerega je razvidno, da se izdatki povečajo, da pa se prejšnji ne odpravijo. Tako se dela pri nas! Dvanajstine bodo obdržale svoje stare izdatke in določajo še nove! Zakon o uvozni in izvozni carini, zakon, ki je regulator v gospodarskem življenju, zadeva zlasti kmete, ki ustvarjajo dobrine, ki je ležal dve leti izdelan, je bil včeraj predložen narodni skupščini. Pred sejo so ga sluge razdelili med poslance. Na seji je zahtevala vlada, da skupščina glasuje za nujnost tega zakona. **Dve leti ga niso dali na dan,** nihče ni mogel slutiti, kaj vsebuje, sedaj pa zahtevajo, naj se zanj kar slepo glasuje. Če godrnjamo pri dvanajstinah, je pri tem zakonu še veliko hujše. Ta carinski tarif, za katerega je poslušna vladna večina izglasovala nujnost, predvideva približno 6 miljard letnih dohodkov. Vsa zakonodaja mora delati v soglasju in s sodelovanjem tistih, katerih se zakonodaja tiče. Tak zakon bi bil moral biti sprejet po navadnem postopku, kakor velja to za navadno zakonodajo. Tega zakonskega načrta pa poslanci niti proučiti niso mogli. Postavke so tako visoke, da bodo naravnost neznosno in nezaslišano obremenile naše ljudstvo. Če protestiramo proti takemu postopanju, očitajo opoziciji, da smo protidržavni elementi in separatisti, da ščujemo ljudstvo, in da smo ljudje, ki ne vedo, kaj hočejo.« Govornik je nato govoril o finančni delegaciji in uradnikih, kot glavnega krivca pa označil finančnega ministra in vladno večino, ki je glasovala za nova neznosna bremena. (Ploskanje.)

Nato sta tajnik trgovske in obrtne zbornice dr. Pretnar in tajnik Zveze industrijalcev dr. Golia protestirala proti previsoki davčni obremenitvi vsak v imenu korporacije, ki sta ju zastopala.

Končno je zbor med velikim odobravanjem sprejel resolucije, katere priobčimo prihodnjič.

Dopisi.

Škofja Loka. (Lepi uspehi šol pri uršulinkah.) Te dni je Loka videla 3. razstavo risb in slik ter ročnih del v uršulinskem samostanu. V 2 sobah in v veliki dvorani na gradu je zbrano presenetljivo veliko interesantnih izdelkov mladih rok od otroškega vrtca do zadnjega letnika učiteljišča. Priznati moram, da sem bil že v prvih dveh sobah prijetno presenečen, a kaj šele v veliki dvorani, kjer je razstavila meščanska šola in učiteljišče. Nebroj stvari, a vse tako okusno urejeno in razstavljeno, da te pogled na vse to očara. In ne veš, ali bi se bolj divil srčkanim izdelkom malih ali prekrasnim stvarem, ki so jih razstavile gojenke učiteljišča. Lepših ženskih ročnih del, kakor so jih izdelala ta dekleta (ne po kupljenih šablonah!), menda ne dobiš. — Pa risbe in slike! Prevladuje ornamentika in kopije, a tudi risb in slik po naravi je veliko. Prav čudil sem se nekaterim talentom, ki so se mi tu odkrili. Glede nekaj oljnatih slik, poslikanih lesenih krožnikov i. dr. si nekateri obiskovalci niso dali zlepa dopovedati, da so to izdelki učenk in ne kupljene stvari. — Vsa čast šoli, ki lahko pokaže take uspehe! V dvorani je tudi nekaj velikih slik, delo učiteljice, in če jih gledaš in če vidiš slike sv. križevega pota v kapeli, delo istih rok, tudi ne boš mislil, da bi bilo to v samostanu naslikano. Pa je. — Obiskovalcev je bilo ves čas polno; kdor ni prišel, mu je lahko žal. Razstavo sta si ogledala — kot so mi pravili — tudi g. okrajni glavar Žnidaršič in g. okrajni šolski nadzornik Rus; izdelke, namenjene za razstavo, si je prej baje ogledal tudi g. prof. Gvajc iz Maribora, nadzornik za risanje. Vsi so skromnim redovnicam-učiteljicam izrazili svoje priznanje, ki ga tudi v polni meri zaslužijo.

Škofja Loka. (Razvitje orjunskega prapora.) Škofjeloška in železnikarska Orjuna sta v nedelju tu razvili svoja prapora. Orjunašev v uniformah, ki so prišli od blizu in daleč s 14 prapori, smo našteli v sprevodu 110. Govori so bili golo mlatenje demokratarske slame. Ljudstvo, ki se ne da kar tako voditi za nos, je ostalo pri vsej prireditvi sila hladno. Par klicev »Zdravo!« je žalostno zamiralo po trgu; le kadar je nazdravljala orjunaška četa sama, je bilo kolikortoliko slišati.

Gradac v Beli Krajini. (Veselica Orjune.) Dne 14. junija se je vršila v prostorih belokranjskega Juleta v Gradacu v Beli Krajini veselica Orjune. Priprava kakor tudi reklama za isto je bila velikanska. Udeležencev pa je bilo samo 62, kar jasno priča, kako se ljudstvo zanjo zanima. Med njimi je bilo tudi nekaj Nemcev, kateri so prav živahno nemškutarili. Vmes so se tudi slišali glasni kriki »republika«. Čestitamo g. Juletu k tako obilnemu obisku. V kratkem času se bo vsa Belokrajina poorjunila.

Hrastnik. Demokratski shod v Hrastniku dne 13. junija. Dr. Bohinc je zopet skušal natresti peska v oči svojim sestradanim volivcem in jim natveziti veliko vrednost pravilnika o bratovskih skladnicah. Toda ta pravilnik je bil le volivni golaž za 18. februar, v skupščini pa ni bil na dnevnem redu in nima zakonske veljave. G. Bohinca smo opozorili, da so ravno njegovi pristaši denar bratovskih skladnic leta 1917. zapravili na vojno posojilo, ostalo pa je po njih krivdi valutarno propadlo. G. Bohinc o tem ni hotel nič slišati, kakor tudi ne o tem, da so ravno demokratski poslanci glasovali za tri in četrt odstotni davek na delavske plače. Vendar mu je ob teh nemilih opominih postalo pretesno; vzel je klobuk in se izgubil. Shod je izpadel za demokrate jako klavrno, najsi se tudi hvalijo z njim. Sami najbolje vedo, da so z njim pogoreli.

Krmel. Kar je poročal »Slovenec« dne 14. junija o delavskih razmerah v tukajšnjem premogovniku, je le nepopolna slika krute resnice. Tukaj se psom neprimerno boljše godi nego delavcem. Za delavca tu ni usmiljenja. Delati mora za sramotno nizko ceno in garati kakor črna živina; tekom nepretrganega osemurnega dela ne sme dejati v usta niti koščka kruha. Za vsako malenkost se delavski trpin kaznuje z denarno kaznijo. Še več: delavce celo pretepajo! Hujše ni moglo biti niti sužnjem v paganskem Rimu. Sramota za 20. socialni vek, da se more sredi Evrope goditi kaj takega. Sramota so tudi tukajšnja delavska stanovanja. Vemo, da tisti, ki so za vse te razmere odgovorni, »fučkajo« na vse pritožbe; toda vemo tudi, da pride ura, ko bodo prišle te pritožbe do popolne veljave. Takrat bo pa ljudstvo »fučkalo« na tuice in njihove milijone.

St. Peter pri Novem mestu. (Razmere na osnovni šoli.) Od začetka tekočega meseca imamo na enem razredu tukajšnje osnovne šole nenavadne razmere. Molitev pred poukom se opušča in otrokom se je pod kaznijo zabranilo, da bi pozdravljali v šoli in izven nje z dosedanjim pozdravom »Hvaljen Jezus!«, dasi je bil učiteljski zbor ob začetku šolskega leta 1924-25 soglasno sklenil, da se ta pozdrav obdrži. Vsa stvar je bila dne 10. junija že na dnevnem redu krajevne učiteljske konference ter se je rešila s slovesno obljubo, da se bo molitev pred poukom in po njem zopet uvedla in da se otrokom pojasni, da naj pozdravljajo kakor doslej s »Hvaljen Jezus!« Žal je pa ostalo le pri obljubi. Ljudstvu pohaja sedaj potrpežljivost in brezpogojno zahteva, da se uvede preiskava in na šoli napravi red.

Cerkveni vestnik.

Izvencerkveni sestanek ima jutri, v sredo zvečer v družbeni dvorani Križanska moška Mar. družba. Prosimo polnoštevilno.

Učiteljski vestnik.

»Učiteljski Tovariš« in osnutek novega šolskega zakona. Po »Tovarišu« posnemamo, da je poposlalo UJU različnim merodajnim parlamentarnim faktorjem obširno spomenico z mnogimi izpreminjevalnimi predlogi, iz česar moramo sklepati, da jim osnutek ne more ugajati in vendar se v isti številki »U. T.« jezijo nad naprednim časopisjem, češ, da je indolentno ter da je odreklo, ker ne brani osnutka šolskega zakona! Enkrat jim ni všeč zakon, drugič jim ni všeč, ker napredna javnost dovolj ne zagovarja tega, česar si ljubljansko vodstvo UJU, boječ se učiteljstva, samo ne upa zagovarjati, dasi bi menda kaj takega storilo prav rado — če bi ne bila skupščina UJU že tako blizu. Če to ni demagogija, tedaj sploh ne vemo, kaj je demagogija.

V obrambo. Pod tem naslovom se jezi J. R., ker je bilo zborovanje okrajnega učiteljskega društva za logaški okraj prepovedano. Pšice letijo na velikega župana, a mislimo, da je malo učiteljev še tako naivnih, da bi moglo verovati v krivdo velikega župana, ko pa je vendar znano, da veliki župan ne bo ukrenil nikoli nič takega, kar ne bi odgovarjalo »prosvetnemu štabu« v znanem oddelku, kjer je gospodar g. Ferdo Juvanc.

Naznanila.

Društvo uradništva denarnih zavodov in organizacija zasebnih nameščencev za Slovenijo v Ljubljani sklicujeta za jutri, v sredo 24. junija ob 8 zvečer v vrtni salon restavracije »Pri Levu« sestanek svojega članstva v svrho razgovora o stanovanjskem, odnosno najemninskem vprašanju. Ker je zadeva obče važnosti, so vabljeni tudi nečlani, uradniki denarnih zavodov in zasebni nameščenci sploh.

Javne produkcije gojencev konservatorija Gl. Matice v Ljubljani. Koncem šolskega leta 1924-25 se vrše v dvorani Filharmonične družbe javne produkcije gojencev konservatorija Glasbene Matice v Ljubljani in sicer v sredo 24., četrtek 25., petek 26. junija. Na teh produkcijah nastopi cela vrsta nadarjenih gojencev Glasbene Matice iz različnih oddelkov in letnikov konservatorija. Glasbena Matica, odnosno ravnateljstvo konservatorija vabi v prvi vrsti starše gojencev, pa tudi vse one, ki se zanimajo za razvoj našega konservatorija, da posetijo te produkcije, ki so nekak javen obračun intenzivnega in sistematičnega delovanja na tem prvem našem glasbenem zavodu. Ravnateljstvo opozarja, da mladina pod 14. letom nima vstopa k javnim produkcijam. Natančni spored in uro začetka javimo v jutrišnji številki našega lista.

Zg. Ložnica pri Žalcu. Gasilska slavnost obeta biti nad vse sijajna. Pripravljalna dela so v polnem teku. Gasilci in prijatelji gasilstva, pridite ta dan polnoštevilno na našo prireditev v Zg. Ložnico, pomagajte proslaviti praznik našega gasilstva. Ako bi bilo 28. junija trajno deževje, se vsa slavnost preloži na 29., praznik sv. Petra in Pavla. Spored je razviden iz plakatov. — Ant. Korent, tajnik.

O AMUNDSENOVEM POLETU.

Enkrat govori ta član ekspedicije, drugič drugi, vsak pove kaj drugega. Kakor se je pač to ali ono komu vtisnilo bolj v spomin. Vsi hvalijo solnčni kompas, izum nemškega kapitana Boykowa, ki jim je edini omogočil orientacijo. Pilot Larsen je skušal z aeroplanom št. 25 pristati na vodni ploskvi, pa je zašel v stranski kanal in se je vrhu tega aeroplan s kljunom zaletel v rob ledenega griča ter se hudo poškodoval. Poročila o nadčloveškem naporu za osvoboditev aeroplana št. 25 nam govorijo o obupnem položaju male čete. Kaj, če ga ne bomo mogli oprostiti? Polet nazaj, pravijo, je bil nekaj strašnega. Misel, da bi se dalo živeti tam gori od tega, kar narava da, se je izkazala kot neizvršljiva; ves čas so videli enega samega morskega psa in par tečajnih gosi, a še do teh niso mogli. Sveta so pregledali med poletom vsega skupaj za 160.000 kvadratnih kilometrov, torej za deset Slovenij. S Spitzberga v Oslo se bo podala ekspedicija v aeroplanu, za dan dohoda v norveško glavno mesto je določen 10. julij. Vse se že pripravlja na kar moč slovesen sprejem drznih raziskovalcev, kralj in parlament tekmujeta v čestitkah. Ko je mladi Ellsworth slišal, da je očeta vsled prehude razburjenosti zadela kap, je rekel Amundsenu, da prepusti vse očetovo premoženje kakšni prihodnji ekspediciji, ki jo bo vodil Amundsen. Listi pišejo, da bo Amundsen še letos drugič letel proti tečaju. To pisanje je nepremišljeno. Pravi čas je že potekel, aeroplana pa tudi ni nobenega takega, ki bi bil pripraven za tako podjetje. Kvečjemu, če bi št. 25 spravili dol in popravili; potem bi bilo pa še bolj prepozno. To torej ne bo nič.

Polarni raziskovalec Sverdrup pravi, da po njegovih skušnjah led okoli tečaja aeroplanom ni ugoden. Strokovnjaki so mnenja, da bo zračna ladja boljša; in že je povabil dr. Eckener Amundsena, naj ga spremlja na potovanje čez tečaj 1926 ali 1927. Zgradili bodo namreč velikansko zračno ladjo, 150.000 kub. metrov, torej še enkrat večjo kot ZR III., in se bodo peljali čez tečaj; dograjena bo leta 1926. ali 1927. Voditelj ekspedicije bo Nansen, voditelj ladje dr. Eckener, in če bo zraven še Amundsen, si bolj izkušene trojice ne moremo misliti.

Gospodarstvo.

Nov carinski tarif.

Dne 20. t. m. je stopil v veljavo novi carinski tarif. Novi carinski tarif je zelo zaščitnega značaja in je za nekatere vrste blaga naravnost prohibitiven. Iz njegovih postavk se jasno vidi, da si je naša industrija za vsako ceno zasigurala tuzemski trg.

Prvo, kar pada pri pregledovanju postavk v oči, je to, da so upoštevane zlasti tiste industrije, katerih zastopniki so se znali uveljaviti na kakršenkoli način pri sestavljavcih novega carinskega tarifa. Priznati je treba tudi, da so bile nekatere panoge industrije v resnici potrebne carinske zaščite. To velja n. pr. za železarsko in usnjarsko stroko.

Široka javnost pa, ki je pričakovala po dviganju dinarja padanje cen, je ostala razočarana. Kajti novi carinski tarif s svojimi visokimi postavkami v nekaterih panogah pomeni naravnost vzdrževanje in poviševanje cen. To velja n. pr. za tekstilne proizvode. Ko se je dinar dvignil, so konzumenti pričakovali znatno znižanje cen; kakor pa izgleda, ne bo s padanjem cen nič.

Podoben slučaj je s sladkorjem. Vlada je pravzaprav zasigurala sladkornim tovarnam ves tuzemski trg in tako finansirala sladkornim tovarnam izvoz, katerega bodo mogle vršiti po znatno nižjih cenah, kakor pa se prodaja sladkor pri nas doma. Tako bo inozemstvo plačevalo naš sladkor po znatno nižjih cenah kakor pri nas doma.

Nov carinski tarif ni prinesel ničesar kmetskemu prebivalstvu. Ravno sedaj, ko se nahaja kmetski stan zaradi padanja cen svojih proizvodov v izredno težkem položaju, prihaja vlada z zaščitno carino in omogočuje visoke cene industrijskim izdelkom, katerih kmet zaradi svoje nizke nakupovalne moči ne bo mogel kupovati. Nepravilno razmerje med cenami industrijskih in poljedelskih produktov bo onemogočevalo nakupovati konzumentom, zlasti kmetskega stanu industrijske izdelke, kar bo seveda kmalu občutila industrija.

Poleg tega je treba še omeniti, da bo pri naslednjem dvigu dinarja carinska zaščita industrije slabša, posebno če se bo uveljavilo znižanje ažija (od 12 na 11 dinarjev za 1 zlat dinar). Kmalu bo industrija spet prišla s pritožbami. V tem pa pomaga edino stabilizirana valuta.

* * *

Izkaz o stanju Narodne banke z dne 15. maja 1925. (Vse v milijonih dinarjev; v oklepaju razlika napram izkazu z dne 8. maja t. l.) Aktiva: kovinska podlaga 468.6 (+ 6.6), posojila na menice in vrednostne papirje 1148.5 (— 13.3), račun za odkup kronskih novčanic 1186.83, račun začasne izmenjave 336.0, državni dolg 2966.3, vrednost založenih državnih domen 2138.3, saldo raznih računov 720.2 (+ 56.1), skupaj 8994.4; pasiva: glavnica in rezervni fond 34.1, bankovci v obtoku 5732.4 (— 41.3), račun začasne izmenjave 366.0, državne terjatve 25.1 (—10.3), razne obveznosti 626.4 (+ 91.0), vrednost založenih državnih domen 2138.3, ažija 74.0, skupaj 8994.4.

Podražitev umetnih gnojil. Po štev. 263. novega carinskega tarifa znaša maksimalna carina na uvoz superfosfata 2.50 zl. dinarjev, minimalna pa, ki velja za uvoz iz držav, s katerimi imamo trgovske pogodbe, 2 zlata dinarja, torej 24 dinarjev v papirju za 10 kg, kar pomeni okoli 34 % od vrednosti rudninskega superfosfata.

Vpisi v trgovinski register. Vpisale so se nastopne tvrdke: »Jeklo«, trgovina jeklenih predmetov, d. z o. z. v Ljubljani; »Vera«, trg. informacijska pisarna, d. z o. z. v Ljubljani; »Balkan«, mednarodna transportna družba z o. z. v Mariboru (prevzem mariborske podružnice »Balkan« d. d. za mednarodne transporte); Tovarna hranil »Mirim«, Karol Zalokar v Mariboru. — zbrisali sta se firmi: Moravec & Antonič, vulkanizacija gumija v Mariboru (ker se je tvrdka razdružila) in »Lukul«, d. z o. z. za izdelovanje in trgovanje hranil v likvidaciji v Zg. Šiški, ker je likvidacija končana.

Vpisi v zadružni register. Vpisale so se nastopne zadruge: Ljubljanski velesejem, razstavna in prodajna r. z. z o. z. v Ljubljani; Stavbena in kreditna zadruga »Činovnički i Radnički dom« r. z. z o. z. v Ljubljani; kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Sv. Jošту nad Vrhniko, r. z. z o. z.; Ljudska posojilnica v Žireh, r. z. z o. z.

Občni zbor. Konzervna tovarna »Globus«, d. d. na Vrhniki 2. julija 1925.

Čehoslovaška industrija poljedelskih strojev je po poročilih praških listov sprejela iz Jugoslavije veliko naročil, posebno iz Stare Srbije. Tudi dunajski reeksport češkoslovaških poljedelskih strojev je živahen.

BORZA.

22. junija 1925.

DENAR.

Zagreb. Italija 2.195—2.225 (2.17—2.19), London 280.55—283.55 (280.50—281.25), Newyork 57.515—58.315 (57.60), Praga 1.711—1.735 (1.715 bl.), Dunaj 8.135—8.25 (8.13—8.15), Curih 11.24—11.34 (11.22—11.24), ef. dolarji 56.70—57.50, lire 2.185—2.215.

Curih. Belgrad 8.925 (8.975), Italija 19.75 (19.50), London 25.04 (25.03), Newyork 515.20 (515), Pariz 24.15 (24.32), Praga 15.80 (15.25), Dunaj 72.65 (72.55).

Dunaj. Devize: Belgrad 12.24, Kodanj 136.10, London 34.4825, Milan 26.46, Newyork 709.85, Pariz 32.87, Varšava 136.10. — Valute: dolarji 706, angleški funt 34.41, francoski frank 32.80, lira 26.48, dinar 12.17, češkoslovaška krona 21.0125.

Praga. Lira 126.75, Zagreb 58, Pariz 157.25, London 164,10, Newyork 33.75.

VREDNOSTNI PAPIRJI.

Ljubljana. 7 odst. inv. posoj. 61.50—62.50, vojna odškodnina 202 (den.), Celjska posojilnica zaklj. 200, Lj. kreditna 225—265, Merkantilna 100—102, Praštediona 800—805, Kreditni zavod 175—185, Strojne tovarne 135 (bl.), Trbovlje 328 (den.), Vevče 100—112, Stavbna družba 265—280, 4 in pol odst. zast. listi 20 (den.), 4 in pol odst. kom. zadolžnice 20 (den.)

Zagreb. Hrv. eskomptna 104, Hipobanka 56—56.50, Jugobanka 100, Lj. kreditna 250, Praštediona 800, Slavenska 70, Gutmann 335—350, Šečerana, Osjek 520—535, Trbovlje 310—250, 7 odst. inv. pos. 68.50, vojna odškodnina 216.

Dunaj. Alpine 29.7, Greinitz 14, Trbovlje 41.5, Hrv. eskomptna 12.15, Leykam 13.8, Avstr. tvornice za dušik 17.2, Mundus 8.7, Slavonija 5.03.

BLAGO.

Ljubljana. Les: Deske 12, 18, 24, 28 mm, paral. od 18 cm šir. napr., I. in II. vrsta, 38 mm, 15 cm šir., 38 mm 25 cm šir., 48 mm 15 cm šir., 48 mm od 28 cm šir, fco nakladalna postaja 3 vag., zaklj. 640; letve 12×4—40, 18×4—40, 24×4—50, 28×4—50, 38×4—60, 48×4—70, 58×4—80, 78×4—80, I. in II. vrsta, fco nakladalna postaja 2 vag., zaklj. 640; česlo, suho, letošnje, v ovojih, fco nakladalna postaja 35 (den.). — Žito in poljski pridelki: pšenica Manitoba 3, fco Postojna trans. 445 (bl.); pšenica Hardwinter, fco Postojna trans. 435 (bl.); pšenica avstralska, fco Postojna trans. 380 (bl.); fižol ribničan, orig., fco Ljubljana 260 (den.); fižol prepeličar, orig., fco Ljubljana 250 (den.); ječmen srbski, 60 kg, fco Ljubljana 325 (bl.); koruza slavonska, par. Vinkovci 195 (bl.).

Turistika in sport.

Dr. Josip Ciril Oblak:

Borovniški Pekel.*

... Kolikorkrat se peljem mimo Borovnice, v meni nekaj vztrepeče in zadrhti in me obide misel... Pomaknem se v kupeju na ono stran od Barja proč, da se ozrem na ono lepo belo vasico onstran mogočnega vijadukta, belo cerkvico v njeni sredi in okoli nje posvečeni kraj miru. Tu v Borovnici sem imel svojega najboljšega mladostnega prijatelja blagopokojnega pravnika (tudi pisatelja) Antona Majarona. Ko smo obhajali desetletnico mature leta 1906, ga že ni bilo več med nami; kajti kmalu bo 30 let, odkar sniva pod rodno grudo v tem ljubem mi kraju svoj večni san, umrl je 30. aprila 1898. Bival sem po več dni pri njem, v njegovi Borovnici, ki je bila zanj najlepši kraj na svetu, — on se mi je revanžiral ter prišel k meni na »mojo« Brezovico, ki je bila zopet najlepši kraj za — me. Koliko ljubih znancev sem tu spoznal! A koliko jih od tedaj že krije črne zemlje odeja ter počiva tam, kjer nas vse čaka prejaislej naš zadnji mirni dom!...

Rajnki Tone me je peljal — že tedaj neznosnega in neugnanega »globetroterja« in planinca — najprej čez Pokojišče v Cerknico, potem pa v Pekel. Tako sem — oprostite mi to neskromnost — »odkril« — ta lepi romantični kot; kajti takoj sem napravil bolj ali manj temperamentno reklamo za pot v Cerknico v »Pl. vestniku« l. 1897. in obenem za té romantične »peklenske« tesni, — ravnotako kakor pozneje za »odkrite« Sv. Tri Kralje gori nad sosedno Vrhniko. Zanje ni vedela tedaj razen domačinov skoro živa duša, najmanj pa tedanja naša »turistovska javnost«. In od tedaj me vedno vleče in mika najbolj ta večerna stran naše lepe zemlje. Kaka neodoljiva, elementarna sila leži v spominih na zorno mladost, ki te veže, dá, prikuje vsega na kraj, kjer si živel tiste ure življenja, ki jih živiš samo enkrat, — tako kratko, tako brezskrbno, mimogrede, rekel bi skoro površno, a vendar zopet tako intenzivno in globoko! Ena izmed onih elementarnih sil, o katerih govori Emil Leon-Tavčar v svojem »Cvetju v jeseni«, — sila, ki »veže dušo in telo, ki je kakor nevihta... ki te podsuje, te stolče, da se od nje nikdar več ne oddahneš...«

Zato me žene vedno in vedno tja gori k Sv. Trem Kraljem, na Slivnico nad Cerknico in v vse tiste ljubo-tihe krasne kraje naše domovine; saj vsi leže v tem perivoju mladostnih mojih spominov — tam, kjer se večer žari... Vsi leže zdaj tako blizu, preblizu nenaravne meje italijansko-slovenske in menda radi tega so postali v zadnji dobi znameniti in slavni...

Zato je razumljivo, zakaj sem pisal in pisal »reklamo« tudi za ta Pekel še v l. 1903 in 1904 toliko časa, in vse dotlej, da se je dne 29. julija 1904 oficielno in slavnostno otvorila prva pot in prve naprave v Peklu, ki je bil šele s tem takorekoč izročen javnosti; toda to velja le za prvi del (pričetek) Pekla; od tedaj je zanimanje zanj vedno bolj naraščalo, in danes je toliko kakor — slaven...

Dočim so hodili turisti prej v Cerknico le čez Pokojišče in Padež, — so jeli pohajati vedno bolj pogosto kar skozi Pekel, čeprav je bila v začetku pot napravljena le do prvih dveh slapov in je bil tudi l. 1904 otvorjen le pričetek soteske, ki jo je napravilo dostopno Planinsko društvo s tem, da je nadelalo stezo do prvega šuma, skritega za skalnato steno, in pa most čez potok, do drugega pa položilo lesene stopnice v žlebič, skozi katerega se je bilo do tedaj plaziti do prvega grmovja na poraslem bregu, po katerem je nadelalo sicer mehke, pa varne stopinje.

Do pričetka Pekla pa je bil od nekdaj lep izprehod. Iz Borovnice stopamo po mehki stezici proti ponižnemu belemu selu Ohonici, ki se skriva med sadnim drevjem ob desnem bregu. Kmalu zapazimo, da se poteguje v široko dolino gorski greben, ki jo deli v dva dela: na levo je ožja dolina Borovniščice, ki sega daleč v gorovje, na desno pa je širja dolina, ki se kmalu strne z zelenim gorovjem Ljubko zelenje odeva bregove, tla pokrivajo bujne livade, ki jih napaja Borovniščica; pogled nazaj, loveč se okoli vijadukta, pa ti plava po barju proti sivim mejašem in tja proti slikovitemu, prelepemu našemu sredogorju, proti Grmadi in njenim sosedom. Kmalu pa mine ta razgled v zelenem pobrežju. Ko zapustiš zadnje hiše ohoniške, se bližajo vedno bolj strmi bregovi in se skoro stisnejo v »Peklu« in v bližini zapuščenega mlina in neke ogelnice na tratini ob šumljajoči Borovniščici se ti zdi, da si v povsem gorenjski planinski krajini. Skoro pozabiš, da si pred dobro četrtinko ure še zrl ljubljanskega barja »puščobo«. Pred sabo ugledaš v desnem bregu razrito korito, ki strmo napošev z vrha doli zija v Pekel, kamor ni več daleč. Vozna pot postane stezica, ki nas vodi navzgor ob Borovniščici. Po strugi štrle vedno večje skale in vedno bolj silijo do nas, čim više se povzpenjamo; naposled pa ti zastavi pot strma, porasla pečina, na levo za njo v kotu pa zašusti Martulek — en miniature!

Takoj gori nad robom pečine, raz katero pada prvi slap, zašumi drugi šum pod nami, ki je dosti višji od prvega ter pada v globoko kotel. Z roba pa nam oko prosteje plava po bližnjih bregeh zelene borovniške doline; strmi breg, ki smo ga prelezli od prvega slapa, skritega v kotu, se nam zdi skoro navpičen. Lepo se počiva na tem robu. Tu je prvi, hitro zasloveli del Pekla.

Le malokomu pa je bil znan gorenji, večji in višji del Pekla naprej od drugega slapa, ki je še romantičnejši, bolj divji. Skozi ta del se povzpneš med skalnimi stenami mimo gornjih šumov, ki jih uprizarja Borovniščica, prihajajoč s hribovitega sveta med Cerknico in Borovnico, v tiho dolinico k idilskim mlinom. Po tej dolini jo mahneš na Kožlek in naprej v Cerknico, namesto po oni znani, skoro vzporedni poti, ki drži ob pobočju Trebelnikovem črez Pokojišče, Padež naprej po precej zapuščeni in dolgočasni in kraški ravnini mimo Dobca in Bežuljaka črez menešijske senoži.

Od roba pred drugim slapom, kjer so bile postavljene klopi in mizica in je bilo dokončano dotedanje delo Planinskega društva, je bilo treba malo poplezati po strmem bregu na desno gori v smeri proti »Hudičevemu zobu«, rtastemu vršiču nad slapom na desno od kotla, ki vanj pada Borovniščica. — Skoro se povzpneš v romantični jarek, po katerem drevi potok navzdol skozi spodnji del Pekla v ravno in širjo borovniško dolino in naprej v ljubljansko barje. Tu gori nekje se je učil kozje molitvice oče Anžuta, precej rejeno, okroglo možè, ki je obvisel z obilnim trebuščkom v neki skalni zagozdi, dokler ni pogumna roka rešila tega coklarskega originala prezgodnje smrti. Večkrat je bilo treba zagrabiti, stopaje ob razdrapani, pa ne globoki strugi, kak šop rododendrona, ki tudi tu gori kakor ob spodnjih dveh slapovih prerašča in venča breg z drugimi planinskimi cvetkami. Kmalu zašumi pred nami nov slap z divjo okolico. Že od spodaj opazimo, da pada voda nad slapom v kaskadah skozi nekako luknjo v kotel, iz katerega prši k nam doli. Treba se je bilo umakniti ogromni skalni steni, ki nam zapre pot naravnost naprej, precej visoko v breg, s katerega se približamo zgoraj strugi Borovniščice; le-ta se zoži v ozko korito, skozi katero po bliskovo drevi voda navzdol. Hoja ne traja več dolgo, — gozd se skoro razsvetli in pred nas se postavi veličastno velika skalna stena, črez katero pada Borovniščica s prelepim padcem, delečim se na več trakov. Ti trakovi se ob veliki vodi združijo v en sam mogočen slap. To je prekrasni konec Pekla; — kajti nad tem slapom je lepa, zložna dolinica, ki sega daleč noter v tihe gozdove ob Vinem vrhu, pozdravljajočem že tajinstveno cerkniško ravan...

* Iz »Knjige popotnika« pod poglavjem »Tam, kjer se večer žari« z dovoljenjem pisatelja.

Otroka kapitana Granta.

4

(Potovanje okoli sveta.)

Francoski spisal Jules Verne. — Poslovenil A. B.

»To je pa nemško,« je rekel John Mangles, potem ko je pogledal na listino.

»Ali znate ta jezik, John?« je vprašal Glenarvan.

»Popolnoma, vaše blagorodje.«

»No, pa nam povejte, kaj pomeni teh par besedi.«

Kapitan je pozorno motril dokument in prišel do tegale zaključka:

»Najprej smo na jasnem glede dneva nesreče; 7 Juni pomeni sedmega junija, in če zvežemo to številko s prejšnjo 62, ki nam jo je dala angleška listina, dobimo natančni datum: 7. junija 1862.«

»Izvrstno,« je vzpodbujala Helena; »le naprej, John!«

»V isti vrsti dobim besedo Glas; če jo zvežemo z besedo gow v prvi listini, dobimo Glasgow. Čisto gotovo je, da gre za ladjo iz glasgowskega pristanišča.«

»Tudi jaz sem tega mnenja,« je dodal major.

»Druge vrste na tem dokumentu sploh ni, je nadaljeval John Mangles, toda v tretji srečamo dvoje važnih besed: zwei pomeni dva in atrosen ali bolje matrosen pomeni v nemščini mornarja.«

»Tako bi torej listič govoril o kapitanu in dveh mornarjih,« je omenila lady Helena.

»Najbrž,« je odgovoril Glenarvan.

»Priznati vam moram, blagorodje,« je povzel kapitan, »da me naslednja beseda grans spravlja v zadrego. Ne vem, kako naj jo prestavim. Mogoče nam jo pojasni tretja listina. Zadnji dve besedi sta lahko razložljivi. Bringt ihnen pomeni prinesite jim, in če jih spravimo v zvezo z angleško besedo, ki je v sedmi vrsti kakor te dve, namreč z besedo assistance, nam je stavek prinesite jim pomoč kakor na dlani.«

»Da, prinesite jim pomoč, se je razvnel Glenarvan, »toda kje so ti nesrečniki? Doslej nimamo prav nobenih krajevnih podatkov, in pozorišče nesreče je popolnoma neznano.«

»Upajmo, da bo francoska listina bolj zgovorna,« je dejala lady Helena.

»Poglejmo torej francosko listino,« se je odločil Glenarvan. »Ker znamo vsi ta jezik, nam bo raziskavanje tem lažje.«

Evo vam faksimile treje listine:

troi ats tannia
goni austral
abor
contin pr cruel indi
jeté ongit
et 37° 11' lat

»Številke, številke!« se je razveselila lady Helena. »Poglejte, gospodje, poglejte!...«

»Le počasi in po vrsti,« jo ljubeznivo zavrne Glenarvan, »začnimo pri začetku. Dovolite mi, da si ogledam drugo za drugo te razmetane in nepopolne besede. Že iz začetnih besedi sklepam, da gre za trojambornik, čigar ime nam je popolnoma ohranjeno, če sestavimo francosko in angleško listino: Britanija. Od obeh naslednjih besedi goni in austral ima zadnja vam vsem znan pomen južni.«

»To je pa že dragocenejši podatek,« je pripomnil John Mangles; »ladja se je torej razbila na južni poluti.«

»Samo, da je južna poluta precej velika,« je nekoliko zlobno pripomnil major.

»Naprej torej,« je rekel Glenarvan. »Oh, beseda abor je nedvomno koren besede aborder: pristati. Ti nesrečniki so torej nekje pristali. Toda kje? Contin! Na celini torej? cruel! — — —

»Cruel!« zakliče John Mangles, »tu je razlaga za nemško besedo graus — — — grausam — grozen!«

»Dalje! Dalje!« je hitel Glenarvan, ki je bil tem bolj razburjen in zavzet za stvar, čim bolj se je razkrival zmisel besedi pred njegovimi očmi. »Indi... ali gre torej za Indijo, kamor so se zatekli ti reveži? Kaj pomeni beseda ongit? Oh! longitude! Zemljepisna dolžina! In tu je zemljepisna širina: sedemintrideset stopinj, enajst minut. Vendar imamo enkrat določen podatek.«

»Samo zemljepisne dolžine ni,« se je nasmehnil Mac Nabbs.

»Pečena piščeta ne lete sama v usta, moj dragi major,« je odgovoril Glenarvan, »tudi to je nekaj, da imamo natančen podatek za zemljepisno širino. Zares, francoski list je izmed vseh treh najbolj popoln. Vidi se, da je bil vsak od njih dobesedna prestava ostalih dveh, vsi imajo namreč isto število vrstic. Sedaj jih je le še treba sestaviti, prevesti v en sam jezik in poiskati zmisel, ki bo najbolj verjeten, najbolj logičen in najbolj jasen.«

(Dalje sledi.)

Oglasi v »Slovencu« imajo vedno uspeh!

Do tega slapa pa je možno dospeti tudi po lepi vozni poti, ki se cepi doli v dolini pred Peklom, črez selo Pristavo. Pot je izredno mična, vodi ves čas po senci, z nekaterih mest se ti pa odpre pogled na ves Pekel, po tej poti se bo vrnil nazaj v Borovnico tudi oni, ki nas noče spremljati naprej ob šumljajoči Borovniščici po temnih gozdovih gori na Kožlek in naprej v Cerknico.

Ko smo dospeli srečno do roba nad zadnjim slapom po prestanih peklenskih mukah in težavah, stopamo mimo zapuščenih žag, ki le redko režejo, po neizrekljivo ljubki dolini ob žuborečem Borovniškem potoku skozi tihe gozdove, v katerih pojo divji petelini in se skrivajo plahe srne v idilskem miru. Kdo bi pač slutil nad divjim Peklom te mline in ta rajsko lepi dol! Kako prijetno vpliva na tvoje čustvovanje ta veliki kontrast: prej divja romantika in veličastvo prirode med skalnatimi stenami, zdaj ta božanstveni milieu gozdne idile, ta sveti uspavajoči mir, ki ga diha priroda v teh skoro neprodirnih gozdovih! Kakor da si čul dvoje popolnoma nasprotnih simfonij, dvoje različnih harmonij prirodnih glasov, ki jih umeje uživati le srce pravega turista... Skoro dve uri tavaš kakor v sanjah na tem preprijetnem in blagodejnem izprehodu po mehki in ravni vozni poti, ki je ponekod ob deževnem vremenu morda še premehka. Ob strugi borovniškega potoka še mimo par žag v gozdni samoti te vodi pot v južni smeri pod Vinim vrhom. Kar se zavije dolina na levo proti vzhodu (proti Otavam), toda mi krenemo iz doline, držeč se južne smeri, po malem stranskem dolu gori na Kožlek, dasi bi najrajši še zasledovali našo rečico po gozdni idili tja do izvira. — Korakajoč po poti v breg, se večkrat ozremo nazaj v ljubko dolinico Borovniščice, ki se nam je tako omilila. Ko prispemo v pičli uri na vrh, razsvetli se gozd, in med travniki vrhu brega se zablestijo bele hišice, posejane v bližini skromne cerkve. To je Kožlek, ki leži okoli 800 m nad morjem. Prost nam je pogled doli na menešijske senožeti in begunjsko polje in travnike. Na desno od nas počiva ob bregu skromni Dobec, nedaleč doli pod njim Bežuljak, naprej doli v ravnini pa lična vasica Begunje, pomaknjena že k bregu Cerkniškega potoka, vijočega se ob podnožju raztegnjene, daleko vidne gore Slivnice (1115 m) in njenih odrastkov. — Od Begunj pa ni več daleč do slavne Cerknice. Do tja iz Borovnice skozi Pekel, počasi hodeč, porabiš okoli štiri ure, tako, da ti ostane še dosti časa za razne izprehode po zanimivi cerkniški okolici. Opozarjati na cerkniške znamenitosti pa je pač odveč — skoro bo postala in mora postati takorekoč del cerkniških znamenitosti tudi pot skozi coklarski »pekel« — ta nebesa turistova — med Meniševce in slavnoznane »čufarje«...

* * *

Juniorske pokalne tekme. SK Ilirija je objavila v službenem glasilu podzveze razpis pokalnih tekem za juniorska moštva, ki se bodo izvedle tekom mesecev julij in avgust. Sodelovati morejo klubi in šolski zavodi. Starostna meja za igralce je 18 let. Prijave sprejema do 30. junija SK Ilirija, Miklošičeva cesta 13—III. Podrobnosti so razvidne iz službenega glasila LNP z dne 18. junija.

SPORTNI PREGLED.

Lahka atletika. Prekeklo soboto se je vršil na igrišču Ilirije tretjič akademski petoboj za pokal Sportne zveze. Tekmovalo je 5 akademikov, vsi slušatelji tehnične fakultete. Ostale fakultete so bile tudi letos nezastopane. Pokal ostane torej še naprej last tehnične fakultete. Izid petoboja znatno prekaša tekmovanja prejšnjih let, posamezni rezultati pa so za all round atlete, ki pri petoboju edini prihajajo v poštev, celo presenetljivo dobri. Izid: Valtrič H. 200 m 23.8 sek., 1500 m 5 min. 7 sek., skok v daljavo 581 cm, met diska 28.22 m, met kopja 24.84 m. — Umek A. tekmovalne točke v istem redu: 26.5, 5:3.2, 478 cm, 25.65 m, 26.22 m. — Zupančič Lado: 25, 4:46.8, 460 cm, 28.15 m, 38.95 m. — Živanović Sv.: 24.3, 5:15.8, 535 cm, 17.68 m, 29.29 m. — Kovačević M.: 26.4, 5:05, 500 cm, 23.42 metrov, 27.93 m.

Nogomet. V Ljubljani se je odigrala v nedeljo skoro brez publike predtinalna tekma za podzvezni pokal med Hermesom in LASKom. Izid 4 : 1 za Hermes. Tekma se je igrala v živahnem tempu, katerega je boljše vzdržal Hermes, ki je bil v celoti agilnejši, predvsem pa pred nasprotnim golom odločnejši od LASKa. LASK je v drugem polčasu mnogo napadal, toda napadalna vrsta ni mogla prodreti izvrstne obrambe Šiškarjev. Tekma je precej trpela pod slabim vodstvom sodnika. — Za predigro sta absolvirala prijateljsko tekmo Jadran in Slovan z rezultatom 4 : 0. Igralo se je prvič po spremenjenem pravilu za of side, po katerem prihajata za pozicijo of sida v poštev le še dva protivnika in ne več trije kot dosedaj. Verjetno je, da se bo sprememba obnesla, ker igra ne bo več tolikokrat prekinjena. Znatno olajšana je s tem igra napadalne vrste, posebno pa funkcija sodnika. Sodnik Hus je bil dober.

V Belgradu in Subotici se je igralo drugo kolo tekem za prvenstvo Jugoslavije. Jugoslavija je po trdem boju in dokaj slabi igri zmagala s 3 : 2 nad Slavijo, prvakom osješke podzveze. Gradjanski ŠK (Zagreb) je zmagal nad Bačko z 2 : 0. Za finale sta se kvalificirala torej belgrajska Jugoslavija in Gradjanski ŠK.

V Zagrebu je gostoval v nedeljo graški Sturm, ki je podlegel HAŠKu z 2 : 3, in budimpeštanski UTE, nad katerim je zmagala Concordia z 2 : 1. Dunajska Ostmark je igrala v soboto v Belgradu z BSK ter izgubila z 0 : 1.

V Elberfeldu se je končno igrala svoječasno odložena tekma med praško Slavijo in mažarskim prvakom MTK. Zmagala je Slavija z 2 : 1. V Lisaboni je italijanska reprezentanca izgubila proti Portugalski z 0 : 1. V istem razmerju je podlegla nekaj dni preje Španiji.

Kolesarstvo. Kolesarski dan v Ljubljani, ki sta ga priredila v nedeljo kolesarska podzveza za Slovenijo in SK Primorje, je prinesel lepe dirke in vzbudil mnogo zanimanja. Ob pol 8 zjutraj so startali kolesarji za skupinsko cestno dirko na 74 kilometrov dolgi progi Ljubljana—Krka—Stična—Ljubljana. Na cilj na Dolenjski cesti so došli okrog 10 in sicer kot prva skupina Primorje v času 2 uri 32 min., nato Ilirija I 2:40, Sava, Ilirija II. itd. Na cilj je moralo dospeti vsako moštvo v strnjeni skupini z najmanj tremi vozači. — Popoldne so se vršile na tekališču sportnega prostora Primorja ob Dunajski cesti medklubske dirke na 5 do 25 krogov (2 do 10 km). Prvaki posameznih točk so: novinci 2 km: Dolenc (Prim.) v času 3:26; seniorji 2 km: Hvala (Prim.) 3:25; glavna dirka 10 km: Šešak (Sokol, Zagreb) 18:13; pomožni motorji na 10 km: Florjančič (Sava) 16:57; dvojice 10 km: Glavič (Prim.) in Slamič (Sava) 18:38; handicap 4 km: Dolenc (Prim.) 7:47; utešna vožnja 2 km: Hafner (Prim.) 3:35.

Knjige in revije.

Plebanus Joannes (Vikar Janez). Spisal dr. I. Pregelj, II., predelana izdaja. Založilo in natisnilo Tiskovno društvo v Kranju. Cena Din 25. Ta knjiga je bila napovedana že za Veliko noč, a tedaj ni mogla iziti radi različnih zaprek. Priporočajo jo sledeča dejstva: prvič že ime pisateljevo samo, ki se je nam Kranjcem posebno prikupil s prekrasno povestjo »Peter Pavel Glavar«. Kdor se je radoval čitajoč to zanimivo zgodbo, pa še ni bral »Vikarja Janeza«, naj seže po njem; mnogoteren in lep užitek bo imel, ako bo čital s pametjo in premišljevaje, in ne bo mu žal malega zneska za to knjigo. V tej drugi izdaji so poslovenjene vse besede in stavki, ki so prej motili manj izšolane čitatelje. Če povemo še to, da so amerikanski Slovenci nedavno ponatisnili I. izdajo (seveda ne da bi vprašali pisatelja), kar je znamenje, kako so visoko cenili to knjigo, menimo, da je to dovolj veliko priporočilo za II. izdajo. Torej segajte pridno po nji! Naroča se pri Tiskovnemu društvu v Kranju.

Dr. M. Ambrožič: Materinska pomoč zdravemu in bolnemu dojenčku je izšla v založbi nadzornika ministrstva za ljudsko zdravje v Ljubljani v drugi, izboljšani in razširjeni izdaji. Knjigo bodo izdajali uradni zdravniki iz dečje zdravstvene ustanove brezplačno mladim materam, nevestam in gojenkam gospodinjskih šol. Kulturna društva s higienskimi tendencami in župni uradi, ki žele pri razdaji sodelovati, naj se obrnejo na Zavod za socialno-higiensko zaščito dece v Ljubljani radi dobave potrebnega števila izvodov. — Za premožnejše sloje se bo dobila knjiga v knjigotrštvu za ceno 15 Din v korist društvu »Dečji in materinski dom kraljice Marije«.

Orlovski vestnik.

Srenjski sveti v ljubljanskem okrožju naj se po možnosti vrše dne 28. in 29. junija. Obravnavajte zadnji okrožnici o prireditvi. Pravočasno naznanite uro in kraj okrožnemu odboru.

Prijave za kosila za orlovski dan dne 5. julija v Št. Vidu naj odseki ljubljanskega okrožja čimprej pošljejo na naslov: Jakob Škrbinc, Vižmarje, p. Št. Vid. Kosilo bo stalo 10 Din. Denarja ni treba pošiljati naprej. Vsak bo plačal na dan prireditve. Prijave so važne radi priprav.

Zahvale.

Gasilno društvo na Krki se najtopleje zahvaljuje Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani za nakazani znesek 200 Din, katerega je zavarovalnica podarila društvu kot nagrado, ker se je gasilcem posrečilo omejiti požar, ki je aprila izbruhnil v vasi Gmajna in bi napravil ogromno škodo, če bi ne bila takoj na licu mesta požarna bramba. — Gasilno društvo na Krki.

Poravnajte naročnino!

Barvne trakove, ogljeni-, povoščeni-, kopirni papir, hektografični zvitki in druge potrebščine pri Lud. Baraga, Šelenburgova ulica 6/I Telefon štev. 950

Iščem krepkega, mladega
PEKOVSKEGA POMOČNIKA.
Naslov v upravi pod 4080.

UČENEC
s primer. šolsko naobrazbo, se sprejme v modni trgovini L. KETTE v Ljubljani.

Velika, registrirna
BLAGAJNA
6 števcev, električni pogon 220 V, 1 predal, v dobrem stanju, naprodaj. - Ponudbe na upravo lista pod šifro: »Registrirna« štev. 4072.

UČENKA!
V trgovino mešanega blaga na deželo se išče prostor za 17 letno močno, zdravo deklico, že z 2 in pol letno učno dobo, da dovrši svoj pouk do konca. — Naslov: Koroška cesta 31, vrata 5, Maribor.

UČENCA
16 let starega, močnega, s primerno šolsko naobrazbo, išče trgovina A. JANC — Novomesto. — Ponudbe do 15. julija 1925. 3977

POHIŠTVO
2 postelji, 2 omari, 3 mize, stoli, umivalnik, nočna omara, slike in dr., je po nizki ceni na prodaj. Naslov pove uprava pod št. 4079.

Na dobro hrano
domačo — se sprejme več gospodov ali gospodičen. Poizve se: Emonska cesta 4, pritličje, desno. 4066

ABITURIJENT
realne gimnazije išče za poučitnice instrukcije v vseh predmetih. Naslov pri upravi »Slovenca« pod št. 4085.

OTROŠKI VOZIČEK
kupim. Ponudbe na upravo lista pod: »Voziček« 4078.

GUGALNI KONJ
lep, naprodaj. Naslov pove uprava lista pod štev. 4077.

HIŠO 5—6 sob, kuhinja in vrt, v Ljubljani, kupim. Cena 100—120.000 Din. — Ponudbe na upravo »Slovenca« pod šifro: »Hiša štev. 120.« 4046

POZOR, KMETOVALCI in OBRTNIKI!
Prevozni mlini za domače mletje (pogon 2—3 KS) so na ogled in prodajo pri: PODBOJ, Sv. Petra c. 95.

SESTRE ubogega deteta Jezusa, Dunaj XIX., Döblingerstrasse 83 — nudijo priliko deklicam, ki so dovršile šolo, da se v njihovem zavodu lahko izobrazijo v
MODERNIH JEZIKIH:
francoski, angleški, italijanski, a na željo tudi latinski. Imajo tudi priložnost, da se pripravijo in položijo državv. izpit iz glasbe: klavirja, petja in vijoline; v istem zavodu se poučuje tudi gospodinjstvo. Točna obvestila se dobijo pri upravi zavoda.

S 1. julijem SE ODDA v vili ob cesti na Rožnik v bližini mestnega vrta
STANOVANJE
obstoječe iz dveh solnčnih sob z veliko teraso, kopalnico, kuhinjo in predsobo. Ponudbe na upravo lista pod: »Lep razgled« 4035.

V vili ob cesti na Rožnik v bližini mestnega vrta se odda velika, novo
MEBLIRANA SOBA
s solnčno lego. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod šifro »Solnčno« štev. 4036.

POHIŠTVO
iz trdega lesa, boljše vrste, solidno izdelano, za spalnice in jedilne sobe, jako nizke cene — naprodaj. FRANC TOMŠIČ, mizarstvo, Zgornji — Kašelj, D. M. Polje. —

OTROŠKI VOZIČKI,
dvokolesa, motorji, preumatika, najceneje. Sprejemajo se vsa popravila. — Prodaja na obroke, ceniki franko. TRIBUNA«, F. B. L. — tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4.

Kratek klavir
dobro ohranjen, ceno naprodaj. Naslov v upravi lista pod številko 4029.

TRGOVSKI LOKAL
v Ljubljani, se išče. Event. se prostor na svoje stroške preuredi. Ponudbe na upravo pod: »Lokal« štev. 4073.

BOKS - ČEVLJE
visoke, moške kakor ženske, najboljše kvalitete, po 185 Din, razpošilja in prodaja »Konkurenčija«, Ljubljana, Zgornja Šiška. — Na zalogi vse vrste čevljev, navadnih kakor pletenih sandal, itd. po najnižji ceni.

KOLESELJ
nov, posebno lep, lahek; — zapravljenček, malo rabljen, z oljnatimi osmi; — moško kolo »KINTA«, decimalna TEHTNICA, nova, ceno naprodaj pri »Konkurenčija«, Ljubljana, Zgornja Šiška.

Ia Portland-cement
samo prvovrstno blago, v vsaki množini, v sodih in juta-vrečah, nudi po najnižji tovarniški ceni TOVARNA CEMENTA, ZIDAN MOST.

PREKLIC.
Podpisani izjavljam, da nisem za nikogar plačnik, bodisi kdorkoli. — ANTON JERIHA, vratar drž. umobolnice na Studencu. 4060

NA STANOVANJE IN HRANO
se sprejmeta dva dijaka; z dežele imajo prednost. — Poljanska cesta štev. 16.

Frera najnovejša dirkalna DVOKOLESA, lahka, luksus, so došla. Motorji znižane cene. - »TRIBUNA« F. B. L., Ljubljana, Karlovska cesta 4. 3419

POZOR, Amerikanci!
HIŠA, zidana, v dobrem stanju na Dolenjskem, tik žel. postaje, blizu mesta, cerkve in šole, vrt in veliki sadonosnik, ugodno naprodaj. - Naslov pri upravi pod 4010.

Avto prve ital. znamke, 32 HP, elektrika, 6 sedežev, izvrsten in popolnoma zanesljiv voz, v garantirano brezhibnem stanju, z novo gumijo in rezervo, se proda. - Ponudbe pod »Specialna marka« štev. 3834 na upravo »Slovenca«.

Naznanjam
p. n. občinstvu, v mestu in na deželi, da sem
otvorila zajutrkovalnico (buffet)
na vogalu Kolodvorske in Slomškove ulice.
Točijo se najboljša dolenjska in štajerska vina, med drugimi cviček iz Gadove peči kakor tudi vedno sveže pivo. Dobita se turška kava in čaj. Na razpolago topla in mrzla jedila. Zjutraj zlasti za tujce izvrsten goljaž. - Cene zmerne, postrežba točna. Za obilen poset se uljudno priporoča
F. Plaper.

Električne tvornice Škodovih zavodov v Plznu.
Zastopstvo za Jugoslavijo:
Ljubljana, Šelenburgova 7, hiša Jadranske banke.
Dobavljajo: najsolidnejše in najcenejše elektromotorje, turbogeneratorje in vse ostale električne stroje.
Grade: električne centrale, električne železnice, cukrarne, pivovarne, rudniške naprave itd. itd.
Obračajte se v vseh primerih na pisarno v Ljubljani!
Poset inženirja brezplačno na razpolago.

Trgovina z mešanim blagom
mesečni promet 30 do 45.000 Din, se z lokalom, blagom in opravo vred odda. Celoletna prevzemnina približno 100.000 Din. Plačilo deloma takoj, ostanek proti jamstvu na obroke. — Ponudbe na upravo tega lista pod »Trgovina 19«.

SRAJCE ZA GOSPODE
priproste, toda trpežne . . . . . Din 50— 75
najfinejše bele, piké prsa . . . . . Din 88— 95
modne z 2 ovratnikoma iz najnovejših čeških in angleških cefirjev . . . . . Din 95—125
sportne panama, bele in drap . . . . . Din 70— 95
spodnje hlače: molino, platno, gradl, dolge in kratke . . . . . Din 35— 70
Iz lastnega izdelka, vsled tega cene tako nizke!
Oglejte si izložbo pri
F. in J. GORIČAR. Ljubljana. Sv. Petra c. 29.

Naznanjamo žalostno vest, da je naš predobri soprog in oče

Dragotin Gaberščik

aktivni major,

preminul v ponedeljek, 22. junija 1925 po kratki, mučni bolezni.

Pogreb nepozabenga se vrši v sredo, 24. t. m. ob 15. uri iz ljubljanske garnizijske bolnice na pokopališče pri Sv. Krištofu.

Ljubljana, 22. junija 1925.

ŽALUJOČI OSTALI.

V globoki žalosti naznanjamo, da se je naša ljubljena sestra, svakinja in teta

JOŽEFA SNOJ

mnogoletna (skoraj 30 let) gospodinja pri g. duhovnem svetniku Simonu Zupanu

v nedeljo 21. junija ob 10 zvečer v 61 letu svoje starosti, po dolgi, mučni bolezni, bogoudano preselila v večnost.

Pogreb drage pokojnice bo v torek 23. junija ob devetih dopoldne na pokopališče v Zagorje ob Savi.

Vsem prijateljem in znancem, zlasti duhovnikom jo priporočamo v molitev.

Zagorje ob Savi, 22. junija 1925.

Družine:
SNOJ - KLEMBAS - RAJNER - MEDVED.

Kristina Burics roj. Szantner naznanja v svojem in v imenu vseh sorodnikov, da je njen ljubljeni soprog oziroma sin, zet, brat, svak in stric, gospod

IVAN BURICS

dne 17. t. m. po dolgi, mučni bolezni v Nagy-Atádu mirno v Gospodu zaspal.

Maše zadušnice se darujejo v Nagy-Atádu in v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana-Nagyatád, 22. junija 1925.

Izdaja konzorcij »Slovenca«. Odgovorni urednik: Viktor Cenčič. Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.